

**Univerzita Palackého v Olomouci**  
**Právnická fakulta**

**Dita Genčiová**

Aktuální otázky ve vypořádání společného jmění manželů

Diplomová práce

Olomouc 2019

### **Prohlášení**

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Aktuální otázky ve vypořádání společného jmění manželů vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 28. 6. 2019

---

Dita Genčiová

### **Poděkování**

Děkuji vedoucí práce JUDr. Lence Westphalové, Ph.D. za vedení diplomové práce a cenné rady, díky kterým jsem tuto práci vytvořila.

# Obsah

|                                                                                                 |    |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| Seznam zkratk .....                                                                             | 6  |
| Úvod .....                                                                                      | 7  |
| 1. Společné jmění manželů.....                                                                  | 10 |
| 1.1 Pojem společného jmění manželů .....                                                        | 10 |
| 1.2 Rozsah společného jmění manželů.....                                                        | 10 |
| 1.2.1 Pozitivní vymezení.....                                                                   | 11 |
| 1.2.3 Negativní vymezení.....                                                                   | 13 |
| 1.2.4 Zahraniční příklad .....                                                                  | 16 |
| 2. Zánik, zrušení a zúžení společného jmění manželů .....                                       | 18 |
| 2.1 Zánik společného jmění manželů spojený se skončením manželství.....                         | 18 |
| 2.2 Zánik společného jmění manželů za trvání manželství .....                                   | 19 |
| 2.3 Zrušení a zúžení společného jmění manželů.....                                              | 21 |
| 2.3.1 Zrušení: Režim oddělených jmění.....                                                      | 21 |
| 2.3.2 Zrušení: Režim vzniku společného jmění ke dni zániku manželství .....                     | 22 |
| 2.3.3 Zrušení: Režim založený rozhodnutím soudu.....                                            | 22 |
| 2.4 Zúžení společného jmění manželů .....                                                       | 23 |
| 3. Institut vypořádání společného jmění manželů.....                                            | 25 |
| 3.1 Dohoda o vypořádání .....                                                                   | 25 |
| 3.2 Soudní vypořádání společného jmění manželů .....                                            | 30 |
| 3.2.1 Procesní stránka .....                                                                    | 30 |
| 3.2.2 Způsoby vypořádání společného jmění soudem .....                                          | 32 |
| 3.2.3 Zásady vypořádání společného jmění manželů .....                                          | 34 |
| 3.3 Zákonná domněnka vypořádání společného jmění manželů.....                                   | 38 |
| 3.4 Ochrana třetí osoby .....                                                                   | 40 |
| 4. Porovnání rozdílů ve vypořádání společného jmění dle současné a předchozí právní úpravy..... | 42 |
| 4.1 Jednotlivé změny .....                                                                      | 42 |
| Závěr.....                                                                                      | 46 |
| Seznam použitých zdrojů.....                                                                    | 48 |
| Abstrakt .....                                                                                  | 52 |
| Klíčová slova v českém jazyce .....                                                             | 52 |
| The abstract.....                                                                               | 53 |

|                                    |    |
|------------------------------------|----|
| Keywords in English language ..... | 53 |
|------------------------------------|----|

## **Seznam zkratk**

### **OZ**

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

### **SJM**

Společné jmění manželů

### **BGB**

Bürgerliches Gesetzbuch, občanský zákoník Spolkové republiky Německo

### **ZŘS**

Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů

### **IZ**

Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a o způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů

### **OZ 1964**

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

### **ZOK**

Zákon č. 90/2012., o obchodních korporacích, ve znění pozdějších předpisů

## Úvod

Téma společného jmění manželů si autorka vybrala, protože je to dle jejího názoru oblastí velice důležitou, užitečnou a praktickou, která se sice může na první pohled zdát jako ne příliš překvapivá či inovativní, nicméně většina z lidí se se SJM v určité fázi svého života setká, a proto se jedná o téma, které se dotýká širokého okruhu populace, a tudíž je hodno pozornosti. Oblast rodinného práva autorku vždy zajímala a domnívá se, že oproti jiným právním odvětvím se vyznačuje určitou formou blízkosti a emočního zapojení zúčastněných osob typickou pro oblast rodinného práva, protože velická část populace během života uzavírá manželství a bohužel se i rozvádí, a tak nevyhnutelně přijdou do styku s otázkou majetkových práv v rámci rodiny. Právo jako takové je ze své podstaty rozsáhlou oblastí, kde se nutně vyskytují oblasti, se kterými většina populace nepřijde nikdy do styku, popřípadě zcela výjimečně. Rodinné právo tímto případem není a vyznačuje se naopak velkou mírou „blízkosti“ vůči populaci, Autorka se domnívá, že se často jedná i o emočně vyhocené situace, zvláště v případech řešení právních sporů v rámci rodiny, kdy je předmětem to nejdůležitější pro většinu lidí, tedy jejich rodina jako taková a vztahy mezi jejími jednotlivými členy, majetkové vztahy a děti.

Autorka je toho názoru, že v posledních dvou dekadách bylo možno zaznamenat jistý odklon od tradičního pojetí rodiny a případně i tradičních rodinných hodnot, které byly nahrazeny vysokou mírou individualismu a soustředění se spíše na úspěchy jednotlivce. Příčiny jsou jistě různorodé, jednou z mnoha je jistě i nepřeborná studnice možností, které dnešní zdravý, mladý a aktivní člověk má, kdy může vnímat, že je mu svět otevřen a může realizovat své plány a přání tak, jako to nikdy v minulosti nebylo možné. Pozoruje-li autorka ovšem své dnešní vrstevníky, tak cítí mírný příklon opět k oněm rodinně tradičním hodnotám, kdy mladí lidé zase začínají být nakloněni myšlence manželství a vzrůstá počet nově uzavřených sňatků, což je jistě dobrou zprávou, protože zdravě fungující rodina a manželství jsou jistě dobrými předpoklady pro lépe fungující společnost.

Manželství ovšem s sebou přináší spousty výhod a nevýhod, jejichž dobrým příkladem je právě SJM. V minulosti SJM sloužilo hlavně jako ochrana toho z manželů, který se staral o domácnost a nemohl tudíž přispívat k finančnímu zajištění rodiny v té míře jako druhý z manželů, kdy tato funkce v upravené podobě přetrvává de facto dodnes. Bohužel o tomto institutu panuje řada různých fám, mylných představ a nepravd mezi laickou veřejností, což představuje vždy jistou míru rizika. SJM v sobě kombinuje principy typické pro rodinné právo společně s řadou závazkových principů, které jej činí dle názoru autorky jedinečným. S přijetím OZ bylo SJM obohaceno o řadu novinek, změn a odlišných pravidel oproti staré úpravě, kdy část z těchto nových principů je výlučná čistě pro SJM a část se prolíná napříč celým soukromým

právem. Tato práce má za cíl aktuální úpravu řádně rozebrat, vysvětlit jednotlivé instituty, a to zejména institut vypořádání SJM. S ohledem na to, že problematika SJM je hojně judikována soudy a tato judikatura slouží jako dotvářecí a podporující instrument ke správnému výkladu zákonných ustanovení tak, aby bylo dosaženo účelu a smyslu zákona a zákonodárce, pokusí se autorka prolínat judikaturu se zákonnými ustanoveními jednotlivých témat a kapitol tak, aby bylo možné prezentovat SJM jako ucelený celek. Druhým cílem, který si tento práce klade, je srovnání a zdůraznění rozdílů mezi současnou úpravou a úpravou předcházející.

V první kapitole autorka vysvětlí a uvede pojem SJM, co si pod ním představí, co je jeho součástí, jaký je jeho rozsah a srovná ho s úpravou dle německého práva. Druhá kapitola práce bude pojednávat o možnostech zániku, zúžení a zrušení SJM, které je nutné k pochopení institutu vypořádání SJM. Institut vypořádání SJM bude představovat obsah třetí kapitoly. Na vypořádání SJM bude v této práci kladen hlavní důraz, a to společně s poslední čtvrtou kapitolou, která bude jistým shrnutím těch nejdůležitějších a nejzajímavějších změn v nové úpravě dle OZ oproti té úpravě staré v OZ 1964. Je pravděpodobné, že určitá srovnání obou úprav bude vhodné zmínit rovnou i u jednotlivých ustanovení, aby byl dodržen logický postup pro dobrou orientaci v úpravě, kdy nebude vhodné vyčkávat až na poslední kapitolu. Autorka by proto ráda zjistila, nakolik naznačila úprava SJM dle OZ změn oproti předchozí úpravě a jaký to má reálný vliv pro samotné vypořádání. Autorka by dále svou práci ráda přispěla k prevenci různých omylů, jež panují ohledně SJM, a to zejména v oblastech: co vše je obsahem SJM, otázce velikosti podílů, či možnosti exekučního postižení podílů, či zásady, na kterých je postaveno samotné vypořádání. Autorka se záměrně vyhnula historickému vývoji SJM, protože by tak práce byla příliš dlouhá a pracovala pouze s úpravou současnou a OZ 1964.

Primárním zdrojem, který autorka hodlá v práci využívat, je OZ a OZ 1964. Ten je jakousi výchozí kostrou. Obrovskou pomocí pro zpracování tématu je pro autorku i komentář k OZ k části rodinného práva od kolektivu autorů z členů Právnické fakulty Univerzity Palackého. Za účelem získání co největšího přístupu k judikatuře autorka používá informační systém Beck, který je širokým zdrojem informací, odborných článků, komentářů apod. Autorka dále využívá za účelem pochopení tématu zapůjčení monografií, jež jí jsou k dispozici v odborných právnických knihovnách. Dle názoru autorky je velkým přínosem pro orientaci v tématu a vypíchnutí jednotlivých zajímavostí i řada odborných právnických webových stránek, které pravidelně produkují články na konkrétní téma svými odborníky. Mezi ty nejvíce užívané v této práci autorka zařazuje epravo.cz či stránky odborných právnických stavovských komor.

V souvislosti s tématem si autorka pokládá hlavní dotaz, a to na kolik došel institut SJM změny s účinností nového občanského zákoníku, se kterým souvisí několik dílčích otázek. Jaký je



obsah SJM, co do něj spadá, jaké jsou možnosti jeho úpravy a na základě čeho může vzniknout? Jaké jsou způsoby vypořádání a jaké jsou následky s otálením manželů ohledně vypořádání? Na základě jakých pravidel se určuje velikost podílů a platí, že podíly jsou stejné? Může dojít k disparitě? Lze zabránit účinkům zákonné domněnky vypořádání?

V návaznosti na to, že cílem této práce je podrobná analýza současné úpravy, judikatury a její srovnání s úpravou předcházející, bude autorka užívat metody analytické a deskriptivní, tak, aby kriticky zhodnotila vývoj institutu, a tak propojila zákon se soudní praxí. Nedílnou součástí a pomocnicí těchto metod je metoda komparativní, která se bude prolínat zejména úseky, kdy autorka bude porovnávat úpravy institutů. V případech, kdy autorka bude chtít objasnit, jak fungují určité instituty, bude užívat metody explanační společně s logickým výkladem.

# 1. Společné jmění manželů

## 1.1 Pojem společného jmění manželů

OZ poskytuje, co se týče definice společného jmění manželů následující dikci, a to v § 708 odst. 1, který říká, že: „*To, co manželům náleží, má majetkovou hodnotu a není vyloučeno z právních poměrů, je součástí společného jmění manželů. To neplatí, zanikne-li společné jmění za trvání manželství na základě zákona.*“ Zde zákon užívá slova jmění, které definuje jako „*souhrn všeho, co osobě patří, tvoří její majetek. Jmění osoby tvoří souhrn jejího majetku a jejích dluhů.*“<sup>1</sup> V SJM nelze proto vidět jen pouhý vztah mezi manžely a jejich majetkem, ale též i vztah k potencionálním dluhům s majetkem souvisejících, a proto se jedná o institut širší než je u běžných spoluvlastníků.<sup>2</sup> V těch nejméně přívětivých případech proto může dojít ke stavu, kdy obsahem SJM budou pouze společné dluhy a žádná aktiva a i tak SJM jako celek bude existovat. SJM je primárně ovládáno dvěma principy, a to jednak tím, že může vzniknout pouze mezi manžely, což jsou doposud stále pouze osoby opačného pohlaví, které mezi sebou uzavřely manželství, a dále zásadou rovnosti.<sup>3</sup> Rovnost manželů zakotvuje OZ v § 687, kdy říká, že „*manželé mají rovné povinnosti a rovná práva.*“<sup>4</sup>

SJM se vyznačuje svou zásadní bezpodílovostí, to znamená, že rozsah práv či povinností manžela není úměrný tomu, jaký je jeho podíl, protože zde žádný podíl manžela neexistuje. Pouze za situace, kdy dochází k vypořádání jmění manželů, tak zákon hovoří o tom, že podíly na vypořádání jmění jsou stejné.<sup>5</sup> Dalším principem, který ovládá manželské majetkové právo je princip modifikace. Pokud manželé nechtějí, aby mezi nimi vznikl zákonný režim ex lege, tak si mohou smluvně upravit, aby mezi nimi vznikl režim oddělených jmění, vyhradit si vznik SJM ke dni zániku manželství, popř. si mohou rozšířit či zúžit rozsah společného jmění. K tomuto dochází tzv. modifikační dohodou, která vyžaduje formu veřejné listiny. Manželé si ovšem nikdy nemohou smluvně dohodnout omezení či vyloučení věcí, které jsou součástí obvyklé rodinné domácnosti.<sup>6</sup>

## 1.2 Rozsah společného jmění manželů

Pozitivní a negativní vymezení rozsahu SJM v zákonném rozsahu a konkretizaci § 708 OZ nalezneme hned v následujícím ustanovení, kdy „*součástí společného jmění je to, čeho nabyl jeden z manželů nebo čeho nabyli oba manželé společně za trvání manželství, s výjimkou toho, a) co slouží osobní*

---

<sup>1</sup> Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 495, ve znění pozdějších předpisů

<sup>2</sup> PSUTKA, Jan. *Společné jmění manželů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015. 1 s.

<sup>3</sup> Tamtéž, 2 s.

<sup>4</sup> Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 687 odst. 1, ve znění pozdějších předpisů

<sup>5</sup> Tamtéž, § 742 odst. 1.

<sup>6</sup> TAJOVSKÁ, Kamila. *Modifikace SJM a její účinky* [online]. epravo.cz, 2. dubna 2015 [cit. 28. února 2019]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/modifikace-sjm-a-její-ucinky-97299.html>>.

*potřebě jednoho z manželů, b) nabyt darem, děděním nebo odkazem jen jeden z manželů, ledaže dárce při darování nebo zůstavitel v pořízení pro případ smrti projevil jiný úmysl, c) nabyt jeden z manželů jako náhradu nemajetkové újmy na svých přirozených právech, d) nabyt jeden z manželů právním jednáním vztahujícím se k jeho výlučnému vlastnictví, e) nabyt jeden z manželů náhradou za poškození, zničení nebo ztrátu svého výhradního majetku.“<sup>7</sup> Zákon dále uvádí, že součástí SJM je i zisk z toho, co náleží výhradně jednomu z manželů, podíl manžela v obchodní korporaci, družstvu, stane-li se manžel v době trvání manželství společníkem nebo členem.<sup>8</sup>*

### 1.2.1 Pozitivní vymezení

Aby se tedy určitá věc stala součástí aktiv SJM, musí předmět nabyt jeden manžel anebo oba společně, a to platí i za předpokladu, kdy věc nabyde jeden z manželů proti vůli druhého manžela či bez jeho souhlasu.<sup>9</sup> V souhlasu opomenutý manžel má zajisté možnost procesní obrany dovolat se neplatnosti takového jednání, které bylo učiněno bez jeho souhlasu, ta ovšem tuto věc nevylučuje ze SJM.<sup>10</sup> Další podmínkou, jak bylo řečeno výše, je, aby k nabytí věci došlo za trvání manželství. Hraničním okamžikem je zde tedy okamžik vzniku manželství, s tím, že to, co oba manželé nabyli před uzavřením manželství, se bude řídit ustanoveními o spoluvlastnictví.<sup>11</sup> Součástí aktiv tedy bude např. příjem z pracovního poměru, pracovní odměny, stipendia, prémie, dávky při pomoci v hmotné nouzi, důchod nemocenská či výhra ze sázky.<sup>12</sup>

Nabyt-li by jeden z manželů věc během trvání manželství trestným činem, tak pak se takováto protiprávně získaná věc nestává součástí SJM.<sup>13</sup> OZ dále jmenuje v § 709 odst. 2 výslovně jako součást SJM zisk z toho, co náleží výhradně jednomu z manželů. Pod tímto pojmem si ovšem nelze představit čistý zisk z té oné věci, ale částku, od které je třeba odečíst náklady na údržbu, správu či zachování výlučného majetku a jako příklad lze uvést dividendu či zisk z nájemného, kdy je nemovitost či podíl v akciové společnosti ve výlučném vlastnictví jednoho z manželů.<sup>14</sup>

OZ dále stanovuje, že nabyt-li jeden z manželů za trvání manželství podíl v obchodní korporaci nebo družstvu, tak je tento podíl součástí SJM.<sup>15</sup> Co se týče nabytí podílu do SJM, tak čistě ze znění zákona nebylo jasné, zda je nabytím podílu založena účast druhého manžela v té

<sup>7</sup> Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 709 odst. 1, ve znění pozdějších předpisů

<sup>8</sup> Tamtéž, § 709 odst. 2, odst. 3.

<sup>9</sup> HRUŠÁKOVÁ, KRÁLÍČKOVÁ, WESTPHÁLOVÁ a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo* (§ 655–975), 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2014, s. 163 – 177.

<sup>10</sup> Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 714 odst. 2, ve znění pozdějších předpisů

<sup>11</sup> HRUŠÁKOVÁ, KRÁLÍČKOVÁ, WESTPHÁLOVÁ a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo* (§ 655–975), 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2014, s. 163 – 177.

<sup>12</sup> Tamtéž

<sup>13</sup> Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR z 24. března 1977, sp. zn. Tz II 1/77

<sup>14</sup> HRUŠÁKOVÁ, KRÁLÍČKOVÁ, WESTPHÁLOVÁ: *Občanský zákoník...*, s. 163 – 177.

<sup>15</sup> Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 709 odst. 3, ve znění pozdějších předpisů

oné korporaci či družstvu anebo zda druhému manželu vzniká pouze majetkový prospěch nebo ztráta vyplývající z podílu na obchodní společnosti. Tzv. malá novela OZ přinesla jednoznačnou odpověď, protože zde byla přidána věta, že „nabytí podílu do společného jmění nezakládá účast druhého manžele na této společnosti nebo družstvu, s výjimkou bytových družstev.“<sup>16</sup>

Takový závěr požadovat za spravedlivý, protože si nelze představit, že by bylo v zájmu a po vůli obchodní korporace, aby osoba, která nevlastní žádnou účast na této korporaci, byla oprávněna vykonávat jistá práva, např. právo navrhnout svolání valné hromady. Účast druhého manžela, respektive jeho souhlas s nakládáním s podílem, přichází ovšem v úvahu v situaci, když by druhý manžel měl zájem na zcizení svého podílu. V takovém případě, právě z titulu toho, že podíl v obchodní korporaci je v SJM, je pro účel zcizení vyžadován souhlas druhého manžela. V případě, že by takový souhlas udělen nebyl, tak se zcizitel vystavuje nebezpečí sankce relativní neplatnosti, a to i v případě, že již došlo k zániku SJM, ale nebylo doposud vypořádáno.<sup>17</sup>

Dalším aktivem, které se může ocitnout v SJM, je mzda jednoho z manželů, kdy „částky výdělku, platu, mzdy, zisku a jiných hodnot z pracovní a jiné výdělečné činnosti se stávají součástí společného jmění v okamžiku, kdy manžel, který se o jejich získání přičinil, nabytí možnost s nimi nakládat.“<sup>18</sup> Mzdou se rozumí peněžité plnění a plnění peněžité hodnoty poskytované zaměstnavatelem zaměstnanci za práci.<sup>19</sup> Zde je podstatné, že druhému manželu nevzniká nárok na mzdu, ale pouze se ocitá v SJM již vyplacená a převzatá mzda, protože nárok na mzdu je jednou z povinností, které tvoří obsah právního vztahu mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem, jehož druhý manžel ze své podstaty nemůže být součástí. Zaměstnanecký vztah je vztahem, jehož výkon je ryze osobní povahy, a proto tím vylučuje, aby manželé měli jako společná práva a povinnosti z pracovního poměru, který navázal jen některý z nich jako zde např. nárok na mzdu.<sup>20</sup>

Co se týče příjmů z práce, na které můžeme aplikovat výše uvedené pravidlo o mzdě, tak sem zahrnujeme „také odměny za vynálezy a autorská díla, odměny za dobré pracovní výsledky, vyplacené prémie a odměny za zlepšovací návrhy. Pokud jde o příjmy z práva autorského, patří do bezpodílového spoluvlastnictví manželů pouze ty částky, které byly za trvání manželství již vyplaceny.“<sup>21</sup>

Další věcí, která se může stát součástí SJM, je zisk z výhradního majetku<sup>22</sup>. Dle předchozí právní úpravy občanského zákoníku<sup>23</sup> se stal součástí SJM všechen majetek nabytý za trvání

<sup>16</sup>SCHAFFER&PARTNER. *Malá novela občanského zákoníku – podíl v obchodní společnosti v SJM* [online]. schaffer&partner.cz, 2. prosince 2016 [cit. 28. února 2019]. Dostupné na <<https://www.schaffer-partner.cz/cs/aktualita/3591-mala-novela-obcanskeho-zakoniku-podil-v-obchodni-spolecnosti-v-sjm>>.

<sup>17</sup>Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13. 7. 2011, sp. zn. 22 Cdo 3450/2009, č. 131

<sup>18</sup>Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 711 odst. 2, ve znění pozdějších předpisů

<sup>19</sup>Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, § 109 odst. 1 ve znění následujících předpisů

<sup>20</sup>Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30. 5. 2007, sp. zn. 21 Cdo 2045/2006, bod 122

<sup>21</sup>Nejvyšší soud České socialistické republiky ze dne 3. února 1972, Cpj 86/71, [R 42/1972 civ.]

<sup>22</sup>Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 709 odst. 2, ve znění pozdějších předpisů

<sup>23</sup>Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

manželství, a to včetně výnosů z tzv. výhradního majetku. OZ toto pozměnil, kdy výnosy zůstávají součástí výhradního jmění a součástí SJM se stane jen zisk z výhradního majetku. Pokud nedojde k dosažení zisku, tak se SJM nijak nerozšíří.<sup>24</sup> Pod ziskem si můžeme představit určitou částku či hodnotu, která je určena hospodářským výsledkem. „Zisk může být součástí SJM jen v podobě pohledávky majetkového společenství vůči manželovi, který jej ze svého majetku docílil. Nejde tedy o věcně právní přiřazení konkrétních objektů (věcí), nýbrž o vznik pohledávky ve výši zisku jako hospodářského výsledku. Vzhledem k tomu, že výnosy z výhradního majetku jsou výhradním majetkem manžela vlastního tento majetek, nepotřebuje pro nakládání s nimi soublas druhého manžela. Věci nabyté za tyto výnosy jsou stále výhradním majetkem tohoto manžela.“<sup>25</sup>

Aby tento princip autorka rozvedla na příkladu, uvádí situaci s koupí domu. Jeden z manželů si uloží peněžní prostředky, které jsou jeho výhradním majetkem, na účet své banky. Za několik let k této částce přibudou i úroky z této částky. Manžel všemi těmito prostředky včetně úroků koupí pozemek. Srovnáme-li tento příklad s předchozí právní úpravou, dle které byly tyto úroky již součástí SJM, tak se pozemek, který byl koupen těmito prostředky včetně zmíněných úroků, stával součástí SJM podle tzv. pravidla jedné přidané koruny. Dle současné právní úpravy již úroky netvoří součást SJM, ale manžel má pouze pohledávku vůči druhému manželovi, respektive vůči majetkovému společenství ve výši zisku, představeného právě oním pozitivním hospodářským výsledkem, zde úroky. Pozemek, který byl tedy v tomto případě koupen, zůstává ve výhradním vlastnictví prvního manžela.<sup>26</sup>

### 1.2.3 Negativní vymezení

Zákon nám poskytuje výčet těch věcí, které nespádají do SJM a jedná se o věci, které „a) slouží osobní potřebě jednoho z manželů, b) nabyt darem, děděním nebo odkazem jen jeden z manželů, ledaže dárce při darování nebo zůstavitel v pořízení pro případ smrti projevil jiný úmysl, c) nabyt jeden z manželů jako náhradu nemajetkové újmy na svých přirozených právech, d) nabyt jeden z manželů právním jednáním vztahujícím se k jeho výlučnému vlastnictví, e) nabyt jeden z manželů náhradou za poškození, zničení nebo ztrátu svého výhradního majetku“.<sup>27</sup> K tomuto výčtu je nadále nutné přidat ještě znění ustanovení § 3040 OZ, které se zabývá otázkou restitucí. Autorka se domnívá, že v dnešní době toto ustanovení již nebude natolik využíváno, proto otázka restitucí má vazbu na předchozí režim, od kterého již uplynula velká řada let, a proto je většina již sporného vlastnictví vypořádána.

<sup>24</sup>MELZER, Filip, TÉGL, Petr. Zisk z výhradního majetku jednoho manžela jako součást společného jmění manželů. *Právní rozhledy*, 2015, č. 18, s. 621.

<sup>25</sup> Tamtéž

<sup>26</sup> Tamtéž

<sup>27</sup> Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 709 odst. 1, ve znění pozdějších předpisů

Co tedy lze považovat za majetek sloužící jednomu z manželů? Jistě je určitou rozšířenou fámou mezi laiky, že cokoli si jeden z manželů koupí během trvání manželství, tak je za všech okolností vždy součástí SJM. Není tomu tak. Za předpokladu, že skutečně bude sloužit osobní potřebě jen toho manžela a musí mu sloužit výlučně, tak bude majetkem pouze tohoto manžela, a to bez ohledu na to, zda ta věc byla pořízena před nebo až během trvání manželství. Toto pravidlo se též vztahuje na situaci, kdy věc byla pořízena ze společných zdrojů manželů.<sup>28</sup> Tento princip se opírá o význam a výklad ustanovení předcházející právní úpravy starého občanského zákoníku<sup>29</sup>. Nabízí se otázka, zda lze pravidlo, že slouží-li věc výlučné potřebě jednoho z manželů, tak že není nikdy součástí SJM, uplatnit vždy, a to i bez ohledu na hodnotu té konkrétní věci. Jistě si lze představit situaci, kdy je ze společných prostředků pořízena věc vysoké hodnoty ve vztahu k majetkovým poměrům rodiny.

Na tuto otázku poskytl vodítko Nejvyšší soud, který řekl, že „*Názor, který věci cennější v poměru k celkové úrovni rodiny, i když slouží osobním potřebám jednoho z manželů nebo výkonu jeho povolání, zahrnuje přímo do bezpodílového spoluvlastnictví manželů a považuje tak za rozhodující pro posouzení otázky vlastnictví hodnotu věci, neodpovídá znění zákona.*“<sup>30</sup> Z uvedeného lze tedy dovodit, že i kdyby se jednalo o hodnotnější věc jako např. sbírka cenných knih, tak by i tak nebyla součástí SJM, sloužila-li by výlučné potřebě jen jednoho z manželů. Majetek nabytý darem, děděním či odkazem nabývá jen jeden z manželů, ledaže zůstavitel projevil jinou vůli.<sup>31</sup> Tato dikce je novinkou oproti staré právní úpravě, protože dle té nebylo možné, aby zůstavitel projevil jinou vůli, a takovéto jeho jednání by bylo stiženo neplatností, a to bez ohledu na to, zda se jednalo o dědění z titulu závěti či o dědění ze zákona na základě dědických tříd<sup>32</sup>. Hodno pozornosti je i přidání institutu odkazu k dědění, protože odkaz nebyl v původní úpravě v této souvislosti upraven. Postavení odkazovníka je velice odlišné od postavení dědice. Odkazovník není dědicem, je pouhým vlastníkem pohledávky, kterou má vůči tomu, komu bylo potvrzeno dědictví. Výhodou tohoto institutu je to, že na odkazovníka nepřecházejí dluhy dlužníka, protože nenabývá věc z pozůstalosti přímo.<sup>33</sup>

Důležitým institutem je darování mezi manžely. Zde je třeba rozlišovat, zda se jedná o darování věci, kterou manžel má ve svém výlučném vlastnictví, anebo zda se jedná o věc, která patří do SJM. Protože se SJM vyznačuje svou bezpodílovostí, jak bylo zmíněno výše, tak nemůže

<sup>28</sup> HRUŠÁKOVÁ, KRÁLÍČKOVÁ, WESTPHÁLOVÁ: *Občanský zákoník...*, s. 163 – 177.

<sup>29</sup> Zákon č. 40/1964 Sb. občanský zákoník, § 143 odst. 1 písm. a), ve znění pozdějších předpisů

<sup>30</sup> Rozsudek Nejvyššího soudu České socialistické republiky ze dne 3. února 1972, sp. zn. Cpj 86/71, [R 42/1972 civ.]

<sup>31</sup> Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 709 odst. 1, ve znění pozdějších předpisů

<sup>32</sup> BIČOVSKÝ, Jaroslav, HOLUB, Milan, POKORNÝ, Milan. *Společné jmění manželů*. 2. vydání. Praha: Linde, 2009, s. 68.

<sup>33</sup> BEZOUŠKA, Petr. *Kdo je dědic a kdo je odkazovník*. [online]. domaci.ihned.cz, 8. ledna 2013 [cit. 7. března 2019]. Dostupné na <<https://domaci.ihned.cz/c1-58674960-kdo-je-dedic-a-kdo-odkazovnik>>.

jeden manžel darovat tomu druhému věc, která patří do SJM, protože s věcmi do něj patřícími mohou manželé nakládat pouze společně. Jistě si lze představit situaci, kdy jeden manžel bude chtít darovat svůj „proporční podíl“ ze SJM svému manželu, aby se ten druhý manžel stal výlučným vlastníkem. Takovéto ujednání není dle zákona možné.<sup>34</sup> Darování mezi manžely, které zákon umožňuje, je darování věci, která je pouze ve výlučném vlastnictví jednoho z manželů.<sup>35</sup>

S ohledem na to, že OZ na spoustě míst akcentuje vůli zůstavitele a zavádí hodně novinek, které nemusejí být laikovi známé, je na místě upozornit, že při pořizování závěti či sepisování darovací smlouvy je lepší ujednat si obsah pod dohledem notáře, který dohlédne na správné dodržení formy, určitost právního jednání a také toho, že si strany neujednávají obsah o něčem, co jim zákon zapovídá. Ať už se jedná o jakékoliv ujednání týkající se dědického práva, bude vždy lepší, pokud strany pořídí záznam o obsahu notářským zápisem.

Bylo-li někomu zasaženo do jeho přirozených práv, tak mu přísluší náhrada nemajetkové újmy. Tato náhrada je věcí, která ve výčtu výjimek věcí nespadajících do SJM v předchozí právní úpravě nebyla a dovozovala se výkladem.<sup>36</sup> OZ zde toto pravidlo zavádí v § 709 odst. 1. Pod nemajetkovou újmou v penězích si můžeme představit v rámci zásahu do přirozených práv člověka právo na bolestné či ztížení společenského uplatnění. Důvodem, o kterém se autorka domnívá, že zákonodárce k tomuto kroku vedl, je fakt, že přirozené právo jako např. právo osobnostní je natolik s osobou spojeným právem, že se jej zákonodárce rozhodl vyloučit. V rámci náhrady nemajetkové újmy zákon pracuje s termínem „osobní neštěstí“, ze které lze vyvozovat, že se jedná o neštěstí, které má úzký vztah k osobě, které bylo škůdcem uškozeno.<sup>37</sup>

Dalším zákonem jmenovaným institutem je to, co jeden z manželů nabyt právním jednáním vztahujícím se k jeho výlučnému vlastnictví. Zde se bude jednat o věci, k nimž měl manžel vlastnického právo ještě před tím, než uzavřel manželství a také o věci, které se z nějakého důvodu nestaly součástí SJM. Zde je třeba znovu upozornit na fakt, že zisk z výlučného majetku se po odečtení nákladů stává součástí SJM.<sup>38</sup> Typickým příkladem zde jistě bude nájemné, kdy má-li jeden z manželů příslušnou věc ve svém výlučném vlastnictví, tak po odečtení nákladů s touto věcí souvisejících se výsledný zisk stává součástí SJM. Aby to autorka uvedla na modelovém příkladu, tak představuje situaci, kdy jeden z manželů prodá vzácnou sbírku svých knih o kvantové fyzice kupní smlouvou a to, co obdrží z této koupě, např. kupní cena, bude jeho výlučným majetkem.

---

<sup>34</sup> ZEMAN, Miroslav. *Darování darovací smlouvou podle NOZ v roce 2018, kvalitně a rychle*. [online]. Profiprávník.cz, 18. dubna 2018 [cit. 7. března 2019]. Dostupné na < <http://www.profipravnik.cz/p/darovani-darovaci-smlouvou-podle-noz-v-roce-2018-opet-rychle-kvalitne-a-levne-1202.html>>.

<sup>35</sup> Tamtéž

<sup>36</sup> HRUŠÁKOVÁ, KRÁLÍČKOVÁ, WESTPHÁLOVÁ: *Občanský zákoník...*, s. 163 – 177.

<sup>37</sup> Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 2971, ve znění pozdějších předpisů

<sup>38</sup> HRUŠÁKOVÁ, KRÁLÍČKOVÁ, WESTPHÁLOVÁ: *Občanský zákoník...*, s. 163 – 177.

Posledním příkladem v rámci zmiňovaného zákonného ustanovení je to, co nabyl jeden z manželů náhradou za poškození, zničení nebo ztrátu svého výhradního majetku. Nejvyšší soud se ve svém rozsudku<sup>39</sup> vyjádřil tak, že výlučným majetkem manžela není jen majetek, který získal prodejem své věci, ale též i to, co nabyl náhradou za poškození, ztrátu či zničení tohoto majetku.

#### 1.2.4 Zahraniční příklad

Autorka si pro uvedení příkladu jako srovnání se zahraniční úpravou jiného státu vybrala Spolkovou republiku Německo. Institut manželství včetně majetkového manželského práva je upraven v německém občanském zákoníku zvaném Bürgerliches Gesetzbuch (dále jako „BGB“) ustanoveními § 1297 až § 1588, kdy podobně jako v českém právu manželé buďto nemusejí upravovat své vztahy nijak a nastoupí tudíž ex lege úprava ze zákona, anebo si mohou vztahy upravit smlouvou. Pokud si tedy manželé nedohodnou jinak, nastupuje tzv. Zugewinnngemeinschaft, tedy v překladu Společenství k přírůstku<sup>40</sup>. Jedná se o jakousi formu odděleného jmění manželů. U tohoto institutu zůstávají masy majetku manželů oddělené během manželství, a taktéž každý z manželů je výlučným vlastníkem svého majetku, a to platí i v případě, že dojde k prodeji věci, jež byla zakoupena jedním z manželů před uzavřením manželství a během manželství za ni byla pořízena věc nová, tak i tato nová věc zůstává ve výlučném vlastnictví manžela, který byl původním vlastníkem již zcizené věci.<sup>41</sup>

Pokud tedy jeden z manželů přinese do manželství televizi, kterou již během manželství prodá a koupí za ni jinou, tak ta nová je dále v jeho výlučném vlastnictví. Obdobný princip platí i pro dluhy. Každý z manželů odpovídá sám za své dluhy. Pokud by ovšem došlo k situaci, že manželé uzavřeli určitou smlouvu společně, popřípadě jeden z manželů by za druhého ručil, tak by za určitých okolností manželé mohli odpovídat společně. Společenství k přírůstku může skončit zrušením pomocí notářské manželské smlouvy, zrušením smrtí manžela, zrušením pravomocným rozhodnutím o rozvodu a za jiných okolností.<sup>42</sup>

Pokud se manželé rozhodnou upravit si své majetkové vztahy smlouvou, tak vzniká buď tzv. Gütertrennung, česky oddělený majetek manželů, kdy je každý z manželů na druhém nezávislý a odpovídá za svůj majetek a spravuje jej plně sám a je zde bez relevance, zda se jedná o majetek nabytý před anebo již za trvání manželství. Druhou možností je tzv. Gütergemeinschaft

<sup>39</sup> Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. února 2017, sp. zn. 22 Cdo 5601/2016, [SR 9/2017 s. 290]

<sup>40</sup> Zákon Bürgerliches Gesetzbuch, občanský zákoník, § 1363 odst. 1, ve znění pozdějších předpisů

<sup>41</sup> Tamtéž

<sup>42</sup> REDAKTION DER SCHEIDUNG.DE. *Was ist eine Zugewinnngemeinschaft?* [online]. Scheidung.de, 1. ledna 2019 [cit. 15. března 2019]. Dostupné na < <https://www.scheidung.de/was-ist-eine-zugewinnngemeinschaft.html> >.



česky společenství majetku manželů, které je jistou obdobou českého společného jmění manželů, pokud nedošlo k jeho modifikaci a nastupuje plně v zákonném rozsahu.<sup>43</sup>

---

<sup>43</sup> Zákon Bürgerliches Gesetzbuch, občanský zákoník, § 1414 až 1518, ve znění pozdějších předpisů

## 2. Zánik, zrušení a zúžení společného jmění manželů

### 2.1 Zánik společného jmění manželů spojený se skončením manželství

Lze poměrně s jistotou konstatovat, že občanský zákoník se drží pevného rozlišování a jednotné terminologie, co se týče uspořádání SJM. Téměř všechna ustanovení, jež se týkají tohoto tématu, upravují tři základní okolnosti, které vedou k vypořádání SJM. Těmito jsou zrušení, zúžení či zánik SJM. Tyto instituty se velice podobají tomu, jak byly upraveny ve starém občanském zákoníku, ale i přesto lze zde najít určité odlišnosti či novinky. Je jistě namístě zdůraznit, že k zániku SJM nemusí nutně dojít společně se zánikem manželství, a proto je téma zániku SJM rozděleno do dvou podkapitol, právě s ohledem na časový úsek, ve kterém k zániku došlo. Tato podkapitola se bude věnovat okolnostem, jež mohou způsobit zánik SJM spojený se skončením manželství.

Těmito situacemi jsou případy, kdy jeden z manželů zemře, byl prohlášen za mrtvého, dojde k rozvodu manželství, manželství bylo prohlášeno za neplatné a též, pokud jeden z manželů prodělal operaci, při které došlo ke změně jeho pohlaví na pohlaví opačné. Zaniká-li manželství rozvodem, tak za *conditio sine qua non*, tedy podmínku či právní skutečnost bez které by zániku SJM nedošlo, lze jistě považovat rozvod. Tuto situaci upravuje § 765 OZ, který říká, že „*Zanikne-li manželství rozvodem, spravují se majetkové povinnosti a práva rozvedených manželů dohodou manželů nebo rozvedených manželů. Nedobodnou-li se rozvedení manželé o vypořádání, může bývalý manžel podat návrh na vypořádání rozhodnutím soudu.*“<sup>44</sup> Z této dikce lze dovodit, že zákon preferuje, aby se manželé dohodli smluvně, a teprve v případě, kdy nejsou schopni dojít ke shodě, tak se mohou obrátit na soud.

Dalším případem, kdy dochází k zániku SJM a taktéž k zániku manželství, je, když jeden z manželů zemře, který je upraven v § 764 OZ, a to společně s případem, kdy je jeden z manželů prohlášen za mrtvého. Hmotněprávní úpravu OZ je nutné propojit i s procesně právní úpravou, kterou zmiňuje zákon o zvláštních řízeních soudních v § 162 a 163<sup>45</sup> (dále jako „ZŘS“), která upravuje pozůstalostní řízení, kdy soud určuje obvyklou cenu majetku patřícího do společného jmění zůstavitele a pozůstalého manžela ke dni smrti zůstavitele a též může schválit dohodu mezi manžely, je-li konformní s pokyny, které zůstavitel ještě za svého života stihl udělit, popřípadě se zákonem.

Zajímavým případem je, pokud SJM bylo zrušeno, zúženo či zaniklo, dokud manžel ještě byl naživu, ovšem než se stihlo vypořádat, tak jeden z manželů zemřel. Pak se bude postupovat

---

<sup>44</sup> Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 765, ve znění pozdějších předpisů

<sup>45</sup> Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, § 162- 163, ve znění pozdějších předpisů

podle § 163 ZŘS, kdy bude patřit právo na jeho vypořádání do pozůstalostního jmění. Zde se tedy nebude vypořádávat v rámci dědického řízení, ale dohodou, soudem či domněnkou.<sup>46</sup>

Pokud dojde k prohlášení manžela za mrtvého, tak se na něj hledí, jako by zemřel. Nová právní úprava zaznamenala změnu oproti předchozí právní úpravě, kdy dříve byl okamžik zániku manželství stanoven na nabytí právní moci rozsudku, který je právě oním rozsudkem, jenž nebožtíka za mrtvého prohlašuje.<sup>47</sup> Současná právní úprava tento okamžik mění, a to na den, který se pokládá za den jeho smrti.<sup>48</sup> U uvedeného lze tedy dovodit, že SJM zaniká ke stejnému okamžiku. Samozřejmě se ve výjimečných případech může stát, že osoba, jež byla prohlášena za mrtvou, se posléze ukáže jako živá. Toto v minulosti mohlo způsobovat spousty komplikací, zejména proto, že dle dřívější úpravy se manželství obnovovalo. Dnes tato překážka odpadla, protože již máme ustanovení § 76 odst. 1 OZ, který říká, že „*Byl-li člověk prohlášen za mrtvého, nevylučuje to důkaz, že zemřel dříve nebo později, anebo že je ještě naživu. Zjistí-li se, že je naživu, k prohlášení za mrtvého se nepřiblíží; manželství nebo registrované partnerství se však neobnovuje.*“<sup>49</sup>

Naprostou novinkou je změna pohlaví jako okolnost, která vede k zániku manželství a vypořádání SJM. K této změně dojde tak, že příslušná osoba podstoupí chirurgický zákrok, při kterém je jí znemožněna reprodukční funkce.<sup>50</sup> Změní-li někdo tudíž své pohlaví na opačné, není možné, aby manželství již nadále existovalo, protože by takový stav byl v rozporu se zákonem, kdy manželství může být vždy uzavřeno pouze mezi mužem a ženou.

Poslední situací je případ, kdy je manželství prohlášeno za neplatné. To nastává v situaci, kdy fakticky došlo k uzavření manželství, ale vyskytla se zde nějaká zákonná překážka, pro kterou musí být manželství následně prohlášeno za neplatné. Na neplatné manželství se hledí jako na neuzavřené, ale i přesto v takto neuzavřeném manželství vzniká SJM. K zániku SJM dochází v okamžiku, kdy nabyde právní moci rozhodnutí, kterým je manželství prohlášeno za neplatné. Účinky prohlášení o neplatnosti nastávají obdobně jako u rozvodu manželství.<sup>51</sup>

## 2.2 Zánik společného jmění manželů za trvání manželství

V této podkapitole se autorka bude zabývat případy, kdy zaniká SJM, ačkoliv nedochází k zániku manželského svazku. První z těchto situací, je prohlášení konkurzu na majetek jednoho z manželů. Příslušná právní ustanovení nalezneme v zákoně č. 182/2006 Sb., zákon o úpadku a o

<sup>46</sup> Tamtéž, § 163.

<sup>47</sup> Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, § 23 odst. 1, ve znění pozdějších předpisů

<sup>48</sup> Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 71 odst. 2, ve znění pozdějších předpisů

<sup>49</sup> Tamtéž, § 76 odst. 1.

<sup>50</sup> HÁJEK ZRZAVECKÝ advokátní kancelář. *Nový Občanský zákoník - 8. Změna pohlaví* [online]. epravo.cz, 6. prosince 2012 [cit. 2. dubna 2019]. Dostupné na < <https://www.epravo.cz/top/aktualne/novy-obcansky-zakonik-8-zmena-pohlavi-87635.html> >.

<sup>51</sup> HRUŠÁKOVÁ, KRÁLÍČKOVÁ, WESTPHÁLOVÁ: *Občanský zákoník...*, s. 309.

způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), a to konkrétně v ustanoveních § 268 až 276 IZ. „Prohlášením konkursu zaniká společné jmění dlužníka a jeho manžela; byl-li vznik společného jmění dlužníka a jeho manžela vyhrazen ke dni zániku manželství, má prohlášení konkursu stejné majetkoprávní účinky jako zánik manželství.“<sup>52</sup>

Jistě je záhodno zmínit, že od okamžiku prohlášení konkursu, je oprávněn pouze insolvenční správce podat návrh soudu na vypořádání SJM či uzavřít dohodu o jeho vypořádání. Uzavřel-li by i přesto dlužník takovou dohodu po prohlášení konkursu, pak by tato dohoda byla stižena absolutní neplatností, a to pro rozpor se zákonem, kdy by tato dohoda odporovala účelu a smyslu zákona.<sup>53</sup> Zajímavá je ovšem situace, pokud v době, kdy stále platí účinky prohlášení o konkurzu, by manžel uzavřel nové manželství. Zde zákon předvídá vznik této situace existencí odkládací podmínky vzniku společného jmění manželů ke dni zániku účinků spojených s prohlášením konkursu. Za předpokladu, že by manželství dlužníka trvalo, se takové SJM obnovuje opětovným soudním rozhodnutím a to s účinky „od tehdy“, tedy ode dne právní moci rozhodnutí.<sup>54</sup>

IZ obsahuje i druhou okolnost, která má za následek zánik SJM za trvání manželství, a jedná se o povolení oddlužení, které je upraveno v § 408 IZ, kdy „O účincích schválení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty platí obdobně majetku náležícího do majetkové podstaty v době schválení oddlužení obdobně ustanovení tohoto zákona o účincích prohlášení konkursu, včetně zániku společného jmění dlužníka a jeho manžela.“<sup>55</sup>

Třetí okolností, která je způsobilá zapříčinit zánik SJM za současného trvání manželství, je trest propadnutí majetku. Jedná se o pravomocný rozsudek soudu o uložení trestu propadnutí majetku, který je jedním z možných trestů, jež jsou možné pachateli uložit, odsuzuje-li se k výjimečnému trestu či za zvlášť závažný zločin, je-li to vhodné s ohledem na okolnosti spáchaného trestného činu a též poměry pachatele. Zločinem, kterého se pachatel dopustil, musel pro sebe či pro jiného získat majetkový prospěch.<sup>56</sup>

Zde by autorka chtěla poukázat na to, o jak závažný trest se jedná, protože zaručení vlastnictví a ochrana vlastnického práva je jedním ze základních práv a svobod, které jsou

---

<sup>52</sup> Zákon č. 182/2006 Sb., insolvenční zákon, § 268, ve znění pozdějších předpisů

<sup>53</sup> MLEJNKOVÁ, Ivana. *Vypořádání společného jmění manželů v konkursu* [online]. Insolvenční-zákon-komentar.cz, 20. 06. 2016 [cit. 08. dubna 2019]. Dostupné na < [https://www.insolvenzni-zakon-komentar.cz/onb/33/vyporadani-spolecneho-jmeni-manzelu-v-konkursu-uniqueidmRRWSbk196FNf8jVUh4Eltu6PFEtum\]4T6chOYkW3DT51gQ\\_I4nLA/>](https://www.insolvenzni-zakon-komentar.cz/onb/33/vyporadani-spolecneho-jmeni-manzelu-v-konkursu-uniqueidmRRWSbk196FNf8jVUh4Eltu6PFEtum]4T6chOYkW3DT51gQ_I4nLA/>).

<sup>54</sup> CIBIENOVÁ, Markéta. *Prohlášení konkursu na majetek jednoho z manželů a jeho následky*. [online]. epravo.cz, 13. prosince 2016 [cit. 08. dubna 2019]. Dostupné na < <https://www.epravo.cz/top/clanky/prohlaseni-konkursu-na-majetek-jednoho-z-manzelu-a-jeho-nasledky-104208.html>>.

<sup>55</sup> Zákon č. 182/2006 Sb., insolvenční zákon, § 408, ve znění pozdějších předpisů

<sup>56</sup> Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, § 66, ve znění pozdějších předpisů

zaručeny všem Listinou základních práv a svobod v čl. 11<sup>57</sup>, jež je součástí ústavního pořádku. „Každý má právo vlastnit majetek. Vylastnění nebo nucené omezení vlastnického práva je možné ve veřejném zájmu, a to na základě zákona a za náhradu“.<sup>58</sup>

Dojde-li proto k uložení trestu propadnutí majetku, tak dochází k výjimce z ústavní ochrany nedotknutelnosti majetku.<sup>59</sup> Trestní zákoník dále neupravuje ničeho o vypořádání, pouze krátce konstatuje, že dochází k zániku SJM. Co se týče procesního postupu v případě udělení trestu propadnutí majetku, tak je třeba se podívat do trestního řádu, který říká, že „*Stal-li se rozsudek, jímž byl uložen trest propadnutí celého majetku nebo jeho části, vykonatelným, zašle předseda senátu organizační složce státu, které podle zvláštního zákona přísluší hospodaření s majetkem státu, opis rozsudku bez odůvodnění k provedení tohoto trestu.*“<sup>60</sup> Organizační složkou myšlenou v tomto případě je Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových.<sup>61</sup>

## 2.3 Zrušení a zúžení společného jmění manželů

Základním úkolem je, odlišit si zrušení od zániku SJM. Pravděpodobně nejvíc markantním rozdílem je fakt, že při zrušení SJM je hlavním cílem právního jednání zrušit společné jmění manželů, kdežto u zániku SJM dochází k jeho zániku až jako k vedlejšímu následku jiné právně relevantní skutečnosti, kterými jsou např. smrt jednoho z manželů či prohlášení konkursu. Pokud si manželé smluvně modifikují svůj majetkový režim, lze z toho jistě dovodit, že ona modifikace byla jejich primárním motivem a nikoliv, že nastala až jako následek skutečnosti jiné. V rámci zrušení SJM můžeme rozeznat tři možné varianty. Režim oddělených jmění, režim vzniku SJM ke dni zániku manželství a režim založený rozhodnutím soudu. Dále je autorka detailněji rozebírá.

### 2.3.1 Zrušení: Režim oddělených jmění

Tohoto režimu mohou manželé docílit, pokud za zákonem stanovených podmínek smluvně upraví majetkový režim mezi sebou ve formě veřejné listiny, a to dokonce ještě před samotným uzavřením manželství, kdy tento režim je výslovně upraven v OZ v § 729-730. Upraví-li si manželé své majetkové vztahy tímto způsobem ještě před uzavřením sňatku, tak tím de facto upravují své vztahy do budoucna a nikdy nebude nutné SJM vypořádávat, protože nikdy nevznikne. Samozřejmě existuje i možnost, aby manželé takto svá jmění oddělili až za trvání

<sup>57</sup> Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, č. 11

<sup>58</sup> Tamtéž

<sup>59</sup> ŠÁMAL, Pavel, a kol. *Velké komentáře. Trestní zákoník I, § 1 – 139. Komentář. 1.* Vydavatelství. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 763.

<sup>60</sup> Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, § 345, ve znění pozdějších předpisů

<sup>61</sup> Zákon č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, § 11, ve znění pozdějších předpisů

manželství, kdy je smlouvou rozdělí a následné vypořádání již existujícího SJM probíhá zákonem předepsaným způsobem. Tento institut předchozí právní úprava neumožňovala, bylo pouze možné zúžit rozsah společného jmění manželů.

Samozřejmým projevem odděleného jmění je oprávnění každého manžela nakládat si se svým majetkem dle své vůle, a tedy i bez souhlasu druhého manžela. Druhý manžel není oprávněn namítnout neplatnost těchto jednání, ledaže by namítal neplatnost právního jednání podle obecných ustanovení dle § 574 OZ a násl.<sup>62</sup>

### 2.3.2 Zrušení: Režim vzniku společného jmění ke dni zániku manželství

Obdobně si mohou manželé sjednat tento režim, kdy společné jmění vznikne k okamžiku zániku manželství, který obdobně umožňoval OZ 1964, vyžaduje formu veřejné listiny ve formě notářského zápisu. Tento režim je oproti jiným smluveným režimům poměrně méně využívaná možnost, kdy jeho podstatou je, že po dobu trvání manželství manželé nabývají majetek výlučně každý sám pro sebe a jmění se stane společným okamžikem zániku manželství, jako např. změnou pohlaví, prohlášením za mrtvého apod. Teprve v tomto okamžiku bude nutné provést vypořádání společného jmění a bude do něj spadat pouze to, co je společným majetkem až v okamžiku zániku manželství.<sup>63</sup> Jaká je tedy výhoda tohoto institutu pro manžele? Předně to, že za trvání manželství na „majetek nabytý manželi od uzavření manželství se nehlédí jako na společný.“<sup>64</sup>

### 2.3.3 Zrušení: Režim založený rozhodnutím soudu

Posledním z možných režimů zrušení společného jmění manželů je režim založený rozhodnutím soudu, kdy, je-li pro to závažný důvod, tak soud může celé SJM rozhodnutím zrušit. Tímto závažným důvodem „je vždy skutečnost, že manželův věřitel požaduje zajištění své pohledávky v rozsahu přesahujícím hodnotu toho, co náleží výhradně tomuto manželu, že manžela lze považovat za marnotratného, jakož i to, že manžel soustavně nebo opakovaně podstupuje nepřiměřená rizika. Jako závažný důvod může být shledáno také to, že manžel začal podnikat nebo že se stal neomezeně ručícím společníkem právnické osoby.“<sup>65</sup> Novinkou je v tomto ohledu oproti předchozí právní úpravě možnost vyjmout obvyklé vybavení domácnost z obsahu SJM a nově též připouští úplné zrušení SJM, kdy předchozí právní úprava umožňovala pouhé zúžení rozsahu. Dále také není zúžení na překážku,

<sup>62</sup> Tamtéž

<sup>63</sup> REDAKCE NOTÁŘSKÉ KOMORY. *Vyhrazení vzniku společného jmění na dobu zániku manželství* [online]. nkcr.cz, 20. 03. 2015 [cit. 09. dubna 2019]. Dostupné na <<https://www.nkcr.cz/sluzby/rodina-majetek-a-ochrana-prav/vyhrazeni-vzniku-spolecneho-jmeni-na-dobu-zaniku-manzelstvi>>.

<sup>64</sup> Tamtéž

<sup>65</sup> Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 724 odst. 2, ve znění pozdějších předpisů

pokud již SJM bylo v minulosti rozhodnutím soudu zúženo a nově je ho třeba dále zúžit popřípadě rovnou zrušit.<sup>66</sup>

## 2.4 Zúžení společného jmění manželů

Oproti předchozí právní úpravě starého občanského zákoníku, ten současný zaznamenal určitou poměrně důležitou změnu, ačkoliv se předchozí úpravou do velké míry inspiroval. Dle předchozí úpravy bylo možné SJM zúžit, a to na návrh jednoho z manželů, existovaly-li pro to závažné důvody a dále zákoník upravoval, že soud SJM zúžit musí, „*pokud jeden z manželů získal oprávnění k podnikatelské činnosti nebo se stal neomezeně ručícím společníkem obchodní společnosti. V obou situacích byl mezní rozsah zúžení nastaven až na hranici věcí tvořících obvyklé vybavení společné domácnosti.*“<sup>67</sup> Současná úprava opustila podmínku, že rozsah SJM je ohraničen obvyklým vybavením domácnosti, a dnes je možné vyjmout i toto z rámce SJM. Určitou novinkou, kterou předchozí právní úprava neumožňovala, je i opětovné obnovení či rozšíření dříve již zrušeného nebo zúženého SJM. Taková smlouva vyžaduje formu veřejné listiny a uchovává ji u sebe notář, kdy Notářská komora České republiky vede centrální evidenci manželských smluv.<sup>68</sup>

Smluvní úprava je jistě rychlejší a efektivnější volbou, kdy se manželé sami dohodnou na přesném obsahu jejich zúžení, kdy budou zohledňovat, které pohledávky se jeví jako rizikovější. Otevřená je i možnost, že rozsah SJM se zúží natolik, že veškerá práva a povinnosti budou výlučná a pak se de facto jedná o obdobné účinky jako u zrušení SJM.<sup>69</sup> Ovšem zákon pamatuje i na situace, kdy se jeden z manželů může stát neuváženým a marnotratným, či finančně znatelně začít ohrožovat svého manžela. Pro soudní intervenci jsou vždy vyžadovány vážné důvody. Některé důvody vyjmenovává přímo OZ v § 724, kdy říká, že „*Závažným důvodem je vždy skutečnost, že manželův věřitel požaduje zajištění své pohledávky v rozsahu přesahujícím hodnotu toho, co náleží výhradně tomuto manželu, že manžela lze považovat za marnotratného, jakož i to, že manžel soustavně nebo opakovaně podstupuje nepřiměřená rizika. Jako závažný důvod může být shledáno také to, že manžel začal podnikat nebo že se stal neomezeně ručícím společníkem právnické osoby.*“<sup>70</sup>

Tento výčet je ovšem demonstrativní a nejedná se o jediné možné důvody. Je na plné úvaze soudu, aby posoudil, zda je každý konkrétní důvod tím závažným či ne. Některé další důvody byly rozpoznatelné i z judikatury jako např. rozhodnutí Nejvyššího soudu, kdy žijí-li

<sup>66</sup> HRUŠÁKOVÁ, KRÁLÍČKOVÁ, WESTPHÁLOVÁ: *Občanský zákoník...*, s. 263-270

<sup>67</sup> Tamtéž

<sup>68</sup> Tamtéž

<sup>69</sup> FIALA, Petr, GABRIEL, Michal. *Jak se vyhnout dluhům marnotratného manžela a ochránit před nimi společný majetek?* [online]. epravo.cz, 18. 05. 2015 [cit. 16. dubna 2019]. Dostupné na < <https://www.epravo.cz/top/clanky/jak-se-vyhnut-dluhum-marnotratneho-manzela-a-ochranit-pred-nimi-spolecny-majetek-97754.html> >.

<sup>70</sup> Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 724 odst. 2, ve znění pozdějších předpisů

manželé odděleně a jsou-li plně neschopni dohodnout se na správě svého majetku, tak takový důvod by mohl být shledán za závažný.<sup>71</sup>

Obecně by se tedy dalo shrnout, že zúžení společného jmění manželů je institutem dobrým a vhodným, protože i když spolu manželé vycházejí dobře a fungují jako společná jednotka, tak mohou nastat rizikové okolnosti, kdy jeden manžel bude chtít ochránit svého manžela, tak aby jeho riziko nedopadalo i na majetek toho druhého. V případě, kdy manželé již jako funkční jednotka nefungují, tak je dobré, že soud ve vážných případech zúžení umožňuje svým rozsudkem.

---

<sup>71</sup> Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. září 2005, sp. zn. 22 Cdo 2211/2004, [C 3696]



### 3. Institut vypořádání společného jmění manželů

Autorka v této kapitole postupně rozebere jednotlivé způsoby vypořádání společného jmění manželů, kdy tato kapitola představuje určité jádro této práce. Předchozí kapitoly byly jistě nezbytné pro zevrubné rozebrání a vysvětlení tématu v souvislostech, kdy bez uvedení do tématu a pochopení jednotlivých právních pravidel pro vznik či zánik společného jmění by se tato kapitola mohla stát matoucí, případně ne stoprocentně srozumitelnou. Bez ohledu na to, jakým způsobem a za jakých okolností společné jmění vzniklo či došlo k jeho zrušení či zúžení, tak vždy bude třeba zabývat se otázkou jeho vypořádání, kdy samo vypořádání, jak již bylo řečeno v předchozích kapitolách, není nutně svázáno se zánikem manželství. Cílem vypořádání je vyřešení za trvání manželství vzniklých vazeb tak, aby došlo k úplnému ukončení celého majetkového vztahu mezi manželi. V této kapitole se autorka bude zabývat jako prvním způsobem vypořádání dohodou o vypořádání, následně vysvětlí institut vypořádání soudním rozhodnutím a jeho úskalí a poté přejde k vypořádání, které se opírá o zákonné mantinely a dochází k němu na základě zákona. Závěrem této kapitoly bude vysvětlení, jak zákon dbá o ochranu práv třetích osob během vypořádání SJM.

#### 3.1 Dohoda o vypořádání

Prvním ze způsobů, jak SJM vypořádat, je dohoda. Je upravena v § 738 OZ a je preferovaným způsobem vypořádání, bez ohledu na to, jakým způsobem dochází k zániku manželství. Tím, že se jedná o dohodu, která sama o sobě představuje určitou míru konsenzu manželů na obsahu této dohody, tak lze jistě usuzovat, že může patrně nejvíce zajistit rovnovážné uspořádání vztahů manželů popřípadě bývalých manželů. Tuto možnost umožňoval i OZ 1964, kterým se dnešní OZ inspiroval a vychází z něj obohacen určitými menšími změnami a doplněními.<sup>72</sup> Dohoda vyžaduje vždy písemnou formu, jestliže byla uzavřena za trvání manželství, a to bez ohledu na to, co je jejím obsahem. Druhý případem požadavku písemné formy je, pokud je předmětem vypořádání věc, ohledně které smlouva o převodu vlastnického práva k ní též vyžaduje písemné formy. Bude se zde jednat převážně o nemovité věci. Jestliže není písemná forma vyžadována, požádá-li jeden z manželů o potvrzení ohledně uzavřené dohody, tak je druhý manžel povinován je doručit.<sup>73</sup>

Předchozí právní úprava se v tomto směru lišila a písemnou formu vyžadovala vždy, kdy při jejím nesplnění bylo právní jednání stíženo absolutní neplatností.<sup>74</sup> Dle současné úpravy by nedodržení formy mělo vést pouze k relativní neplatnosti, protože absolutní neplatností je

---

<sup>72</sup> HRUŠÁKOVÁ, KRÁLÍČKOVÁ, WESTPHÁLOVÁ: *Občanský zákoník...*, s. 323-330.

<sup>73</sup> Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 739, ve znění pozdějších předpisů

<sup>74</sup> Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, § 150, v účinném znění do 1. 1. 2014

stiženo pouze takové jednání, které je v rozporu s § 588 OZ, což lze v určitých případech vidět jako problematické východisko. Komentář k tomuto říká následující „V případě nedodržení písemné formy dohody o vypořádání SJM požadované § 739 odst. 1 bude aplikace § 588 namístě. Dohoda o vypořádání SJM je právním jednáním, se kterým jsou spojeny závažné důsledky a dopady nejen do právního postavení smluvních stran, ale i osob stojících vně. Současně zde dochází k úpravě vlastnických vztahů, tedy práv absolutní povahy, u nichž je zvýšený zájem na jasné, přesné a se zákonem souladné podobě právního jednání. Soud by tak měl v obou uvedených případech zákonem požadované písemné formy přiblížnout i bez návrhu k neplatnosti právního jednání.“<sup>75</sup>

Autorka si dovoluje s výše uvedeným východiskem trochu nesouhlasit, kdy se domnívá, že sankce absolutní neplatnosti, by měla být rezervována pouze pro případy, kdy není dodržen požadavek formy u smluv, jejichž předmětem je věc, jejíž převod vlastnických práv vyžaduje písemné formy. Tento náhled by byl pravděpodobněji více konformní se zásadou, která ovládá velkou část soukromého práva, a to *vigilantibus iura scripta sunt*, tedy bdělým náleží práva, a na právní jednání je, až na krajní případy, nahlíženo jako na relativně neplatné, a je vyžadováno aktivní jednání toho, kdo platnost napadá, aby se neplatnosti domohl svým procesně právním jednáním. Sankci absolutní neplatnosti shledává autorka jako příliš přísnou.

Pokud manželé nejsou schopni dosáhnout vzájemného konsenzu, a tudíž vzájemné dohody, což je představitelné, vezme-li se v úvahu, nakolik umí být vztahy mezi např. rozvádějícími se manželi napjaté, tak každý z manželů může navrhnout, aby rozhodl soud.<sup>76</sup> Nejdůležitější u této dohody je ovšem tříletá lhůta od zúžení, zrušení či zániku SJM, ve které musí dojít k vypořádání, kdy pokud se manželé nedohodnou, nabyde účinků zákonná nevyvratitelná domněnka.<sup>77</sup> OZ 1964 upravoval účinky smlouvy o vypořádání v § 149a § 150. Současná úprava ovšem obsahuje určité odlišnosti. „Dřívější úprava možnost uzavření dohody o vypořádání před zánikem manželství obecně původně nepřipouštěla. Manželé nemohli uzavřít platně dohodu o vypořádání bezpodílového spoluvlastnictví manželů (později společné jmění manželů) před rozvodem manželství.“<sup>78</sup> S účinností zákona č. 91/1998 Sb., kterým došlo k novelizaci a změnám zákona č. 94/1963 Sb., o rodině, se situace trochu změnila. „Při zjednodušené formě rozvodu manželství dle § 24a zákona o rodině bylo mimo jiné požadováno uzavření písemné smlouvy s ověřenými podpisy o vypořádání vzájemných majetkových vztahů. Stávající občanský zákoník přináší v porovnání s OZ 1964 obecnou možnost uzavřít dohodu kdykoliv, tedy i před zánikem (zúžením, zrušením) manželství. Dohoda o vypořádání přitom nabývá účinky vždy ke dni, kdy je společné jmění zúženo, zrušeno nebo zaniklo, a to bez ohledu na to, zda dohoda byla uzavřena před nebo po zúžení, zrušení či zániku společného jmění. Tuto úpravu je třeba považovat za kogentní, smluvení jiného

<sup>75</sup> HRUŠÁKOVÁ, KRÁLÍČKOVÁ, WESTPHÁLOVÁ: *Občanský zákoník...*, s. 334.

<sup>76</sup> Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 740, ve znění pozdějších předpisů

<sup>77</sup> HRUŠÁKOVÁ, KRÁLÍČKOVÁ, WESTPHÁLOVÁ: *Občanský zákoník...*, s. 323-330.

<sup>78</sup> Tamtéž

*okamžiku nabytí účinnosti smlouvy je nutné posoudit jako odporující veřejnému pořádku. Ustanovení de facto stvrzuje, že dohodu je možné uzavřít v podstatě kdykoliv.*<sup>79</sup>

Určitou nevýhodou dopředu sjednané dohody, která ovšem nabývá účinků až později, je to, že může dojít jednak k přírůstku nového majetku tak k zániku majetku. Dojde-li tedy k rozmnožení majetku, který není řešen dohodou, tak se jí to nikterak nedotýká na platnosti, protože můžeme z ustanovení § 738 odst. 2 OZ dovodit, že pouze to, že se dohoda týká jen části společných majetkových práv, nebrání její platnosti. Pokud by došlo k opačnému případu, kdy věc, jež byla předmětem dohody, již nadále neexistuje, tak je nutné případ posoudit podle obecných pravidel závazkového práva a následné nemožnosti plnění, kdy závazek pro nemožnost plnění zaniká ex lege.<sup>80</sup> Závazek může zaniknout i pro pouhou nemožnost části plnění, je-li z povahy a účelu smlouvy zřejmé, že by plnění nemělo žádného významu pro věřitele.<sup>81</sup> Nemožnost se v takovém případě posuzuje vždy individuálně, kdy se posoudí okolnosti a informace stranám známé při uzavření závazku a též i účel smlouvy.<sup>82</sup>

Svého specifického režimu požívají věci, které se zapisují do veřejného seznamu. V části týkající se takovýchto věcí nabývá dohoda právních účinků až zápisem do takového veřejného seznamu, která je opět inspirována předchozí právní úpravou.<sup>83</sup> Zde je potřeba vzít opět v potaz onu tříletou lhůtu, kdy okamžikem ke kterému uběhne, tak, aby nenastoupily účinky nevyvratitelné právní domněnky, je podání návrhu na vklad do katastru nemovitostí. To znamená, že samotné vkladové řízení může doběhnout až později, tedy po jejím uplynutí, rozhodovat zde ovšem bude časový okamžik podání návrhu.<sup>84</sup>

Následující otázkou, kterou je si třeba položit, je, kdo je oprávněn sjednat dohodu o vypořádání. S ohledem na rozvolněnost okamžiku, kdy může být dohoda sjednána, s tím, že zákon kogentně upravuje pouze okamžik účinků takovéto dohody, lze z výše uvedeného dovodit, že signatářem dohody mohou být jednak manželé, taktéž i bývalí manželé a též i snoubenci. Zvláštní situací je, pokud došlo k zániku SJM prohlášením konkursu, jak je detailně popsáno v kapitole druhé. Řešení nalezneme v insolvenčním zákoně, který zakotvuje, že oprávnění uzavřít dohodu o vypořádání přechází na insolvenčního správce a pouze on je oprávněn navrhnout dohodu u soudu. Dalším specifickým případem, je, pokud byla jednomu z manželů udělena trestněprávní sankce propadnutí majetku. Zde manželství okamžikem vykonatelnosti rozhodnutí zaniká ex lege, jak bylo uvedeno v druhé kapitole, a oprávnění uzavřít dohodu o vypořádání

---

<sup>79</sup> Tamtéž

<sup>80</sup> Tamtéž

<sup>81</sup> Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 2006, § 2007, ve znění pozdějších předpisů

<sup>82</sup> Tamtéž

<sup>83</sup> Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 738 odst. 1, ve znění pozdějších předpisů

<sup>84</sup> HRUŠÁKOVÁ, KRÁLÍČKOVÁ, WESTPHÁLOVÁ: *Občanský zákoník...*, s. 323-330.

přechází na organizační složku státu Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových, kdy jménem státu tato složka uzavře dohodu s druhým z manželů. V případě, že by se strany nedohodly, organizační složka může podat návrh na vypořádání u soudu.<sup>85</sup>

Třetí specifickou situací je, pokud k zániku manželství dochází z důvodu smrti jednoho z manželů. SJM bude vypořádáno v rámci pozůstalostního řízení, které je upraveno v zákoně o zvláštních řízeních soudních, kdy „*Zaniklo-li manželství zůstavitele jeho smrtí, soud usnesením stanoví obvyklou cenu majetku patřícího do společného jmění zůstavitele a pozůstalého manžela ke dni smrti zůstavitele a schválí dohodu pozůstalého manžela s dědici o vypořádání majetku patřícího do společného jmění manželů, není-li v rozporu s pokyny, které zůstavitel ještě za svého života udělil ohledně svého majetku pro případ smrti, popřípadě se zákonem.*“<sup>86</sup> Zde figuruje soudní komisař, kterým bude notář, který usnesením stanoví obvyklou cenu majetku, jež patří pozůstalému manželovi, a který spadá do společného jmění, popřípadě další pohledávky, které je třeba vypořádat.<sup>87</sup>

Dále lze dovodit, že kromě toho, že dohoda nesmí být v rozporu se zůstavitelovými pokyny, tak dále nesmí být ani v rozporu se zákonem ani zasahovat do práv třetích osob.<sup>88</sup> Zemřeli-li by manželé současně, například při nějaké letecké katastrofě, tak se dědicové budou nacházet v komplikované situaci. Zákon totiž výslovně upravuje dohodu dědiců s pozůstalým manželem, nikoliv dohodu dědiců ze strany jednoho manžela s dědici po druhém zemřelém manželovi. Samozřejmě může dojít k situaci, kdy dědicové na stranách obou manželů budou shodné osoby, např. společné děti, nicméně ani dohoda mezi totožnými dědici není zákonodárcem předvídána, tudíž jedinou možností zbývá usnesení soudu v pozůstalostním řízení.<sup>89</sup>

Manželé si taktéž mohou sjednat smlouvu o vypořádání pro případ smrti jednoho z nich ještě za života obou manželů. Taková smlouva může být uzavřena jako smlouva dědická a bude muset splňovat její požadavky, které jsou zakotveny v § 1582 a násl. OZ.

Majetek, který druhý manžel po smrti manžela dostane, nenabývá okamžikem vypořádání, nýbrž až okamžikem nabytí dědictví popřípadě odkazu, protože manžel je v postavení odkazovníka či dědice. Nastane-li kolize dohody o vypořádání či soudního rozhodnutí s dědickou smlouvou, tak je naň třeba pohlížet jako na dědický titul, a tudíž pokud věci případnou manželovi již při vypořádání, nemohou mu posléze znovu připadnout během dědického řízení. Opět je zde vyžadována forma veřejné listiny a v případě jejího nedodržení je sankcí její neplatnost.<sup>90</sup>

<sup>85</sup>Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, § 345, ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích., § 11 odst. 2, ve znění pozdějších předpisů

<sup>86</sup> Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, § 162, ve znění pozdějších předpisů

<sup>87</sup> Tamtéž

<sup>88</sup> Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 737 odst. 1, ve znění pozdějších předpisů

<sup>89</sup> HRUŠÁKOVÁ, KRÁLÍČKOVÁ, WESTPHÁLOVÁ: *Občanský zákoník...*, s. 300-315.

<sup>90</sup> Tamtéž

Tento institut je bezpochyby zajímavý, protože předchozí právní úprava možnost dohody pozůstalého manžela s dědici neumožňovala, a jedinou cestou vypořádání bylo usnesení soudu (notáře jako soudního komisaře), kterým bylo určeno, co je předmětem společného jmění a co je majetkem pozůstalého manžela.<sup>91</sup> Jedinou možností, kdy bylo dle staré úpravy možné uzavřít dohodu mezi pozůstalým manželem a dědici, byla situace, kdy společné jmění zaniklo ještě za trvání manželství, ale nedošlo doposud k jeho vypořádání a druhý z manželů v mezidobí zemřel. Pak bylo možné dohodu uzavřít.<sup>92</sup>

Pokud dochází k vypořádání SJM kvůli rozvodu bez zjišťování příčin rozvratu, tzv. nespornému rozvodu, tak zákon vyžaduje dohodu o vypořádání. Jednalo-li by se o tzv. sporný rozvod, tedy se zjišťování příčin rozvratu, tak pak by byly přípustné všechny varianty vypořádání.<sup>93</sup> Jak již bylo uvedeno v druhé kapitole, tak v případě, že dochází k zániku manželství a k vypořádání SJM v důsledku změny pohlaví, tak se na práva a povinnosti užije obdobně to, co platí o rozvedených manželech. V úvahu zde budou přicházet všechny tři možné způsoby vypořádání.<sup>94</sup> Obdobně se toto pravidlo uplatní i na situaci, kdy dochází k vypořádání z důvodu prohlášení manželství za neplatné.<sup>95</sup>

Co se týče samotného obsahu dohody o vypořádání, tak je ovládána silným důrazem na autonomii vůle a strany si mohou dohodnout velmi netradiční vypořádání, jako např., že téměř všechno jmění připadne jedné straně a druhá strana obdrží jeho pouhý zlomek. Je pravdou, že § 742 OZ stanovuje určitý návod pro to, jak postupovat při vypořádání, ovšem strany se mohou od tohoto ustanovení de facto plně odchýlit. Určitý mantinel vždy představují dobré mravy a samozřejmě rozpor se zákonem či zásah do práv třetích osob, kdy takové právní jednání může být stíženo neplatností.

Samozřejmostí je, že tím, že dohoda o vypořádání je právním jednáním, tak musí být splněny všechny obecné požadavky, které zákon klade na platnost právního jednání, jako např. dobrovolnost a vážnost vůle. Za určitých okolností by dle obecných pravidel o právním jednání bylo možné dovodit, že za užití vis absoluta, kdy absentuje vůle jako taková by se vůbec nejednalo o právní jednání a jednalo by se o zdánlivé právní jednání.<sup>96</sup> Vhodné zmínit je i to, že

---

<sup>91</sup> Zákon č. 99/1963 Sb., o zvláštních řízeních soudních, § 175l, ve znění účinném do 31. 12. 2013

<sup>92</sup> DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav, a kol. *Občanský soudní řád I. a II. Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1243.

<sup>93</sup> Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 756, § 757, ve znění pozdějších předpisů

<sup>94</sup> Tamtéž, § 29 odst. 2.

<sup>95</sup> Tamtéž, § 686 odst. 1.

<sup>96</sup> HRUŠÁKOVÁ, KRÁLÍČKOVÁ, WESTPHÁLOVÁ: *Občanský zákoník...*, s. 329-329.

k vypořádání může dojít kombinací dvou způsobů vypořádání, to znamená, že část jmění je možno vypořádat dohodou a zbytek podle zákonné domněnky či ingerencí soudu.<sup>97</sup>

Pro uzavření této podkapitoly autorka uvádí určitou komplikaci z praxe, se kterou se strany dohody mohou setkat, nejsou-li řádně seznámeny s procesně právní procedurou. Představme si situaci, kdy manželé uzavřeli dohodu, došlo k zániku manželství rozvodem, ale manželé nedonesli dohodu příslušnému katastrálnímu úřadu, a katastrální úřad se tedy nedozvěděl, že k zániku manželství a k vypořádání společného jmění došlo. Tím, že dle § 738 odst. 1 OZ nastávají účinky dohody, jejímž předmětem je věc, která se zapisuje do veřejného seznamu, okamžikem zápisu do takového seznamu, tak v případě nedoručení dohody katastrálnímu úřadu nemohli manželé docílit účinků vypořádání. Nesplněním jmenované zákonné povinnosti nabude po 3 letech od zániku manželství účinnosti domněnka dle § 741 OZ, dle které bude nemovitá věc náležet oběma manželům, kdy jejich podíly budou stejné. O pár let později budou chtít manželé nebo jeden z nich s nemovitou věcí nakládat, dostane se jim ovšem informace, že s věcí nemohou nakládat, protože jsou omezeni právními předpisy v jejím nakládání. Jaký bude tedy následující postup?

Podobnou situaci lze řešit, tím, že manželé si musejí podat tzv. návrh na vklad spoluvlastnického práva současným prohlášením bývalých manželů dle § 66 odst. 1 písm. a) katastrální vyhlášky. Po zapsání zákonného režimu podílového spoluvlastnictví mohou bývalí manželé, kteří jsou nyní spoluvlastníky, s věcí nakládat. Jejich podíly jsou stejné bez ohledu na to, co bylo v jejich dohodě o vypořádání. Pokud budou chtít změnit stav věci, budou nuceni upravit vlastnické právo, nejčastěji převodem na základě smlouvy kupní, darovací apod. a podat znovu návrh na vklad.<sup>98</sup> Zákonná tříletá lhůta pro účinky dohody o vypořádání tudíž může běžného občana velice potrápit, proto je vhodné, ji vždy mít na paměti.

## 3.2 Soudní vypořádání společného jmění manželů

### 3.2.1 Procesní stránka

Jak již bylo zmíněno výše, zákonem nejpreferovanější variantou vypořádání SJM je dohoda. Někdy se ovšem stane, že se manželé přes veškeré snahy nejsou schopni dohodnout, a tudíž se obrátí na soud, aby jmění vypořádal. Jak je patrné z právní úpravy, tak toto řízení není zařazeno pod řízení speciálně upravená v ZŘS a jedná se tudíž o obecnou úpravu, tedy řízení sporné podle občanského soudního řádu, ovládané zásadou projednací, kdy se jakákoliv ze stran

<sup>97</sup> BIČOVSKÝ, Jaroslav, HOLUB, Milan, POKORNÝ, Milan. *Společné jmění manželů*. 1. vyd. Praha: Linde, 2000, s. 232.

<sup>98</sup> PORKERT, Jiří. *Zánik SJM dohodou a s ní spojené povinnosti katastrální a daňové* [online]. právníprostor.cz, 20. listopadu 2015 [cit. 23. dubna 2019]. Dostupné na <<https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/zanik-spolecneho-jmeni-manzelu-sjm-dohodou>>.

může obrátit na soud žalobou. Za určitých okolností je okruh osob oprávněných žalobu podat širší, a to např. zaniklo-li SJM konkursem či uložením trestu propadnutí majetku.<sup>99</sup> Žalobce je opět limitován zákonnou tříletou lhůtou, ve které musí žalobu podat, ale začalo-li řízení běžet před uplynutím lhůty, může doběhnout i později.<sup>100</sup>

Z obecných právních pravidel lze dovodit, že podá-li jeden z manželů žalobu na vypořádání, je tím vyčerpáno právo druhého manžela udělat to stejné v souladu se zásadou litispendence. Chtěl-li by jeden z manželů vzít svůj návrh zpět, bude vyžadován souhlas protistrany.<sup>101</sup> Soud je vázán pouze rozsahem majetku, který mu byl navrhnutý k vypořádání SJM.<sup>102</sup> Dojde-li k situaci, že se během řízení objeví majetek, který manželé neurčili ve svém návrhu, tak soud pouze strany poučí, že pokud neurčí i tento majetek k vypořádání, tak o něm rozhodovat nebude. Rozhodoval-li by soud o něm, aniž by byl určen, jednalo by se o vadu řízení.<sup>103</sup>

S ohledem na to, že se jedná o sporné řízení, tak majetek k vypořádání mohou navrhnout oba manželé, a to at' již jeho části, anebo celý. Strany jsou zde povinny svou vlastní procesní aktivitou sdělovat soudu, které věci jsou předmětem SJM. V tomto lze shledat určitý projev zásady *vigilantibus iura scripta sunt*. Pokud by druhý manžel tvrdil, že určitá věc není obsahem SJM, tak bude muset unést břemeno tvrzení a důkazní, zda je či není.<sup>104</sup> Vydané rozhodnutí zakládá překážku *res iudicata* pouze ohledně toho majetku, který je jeho obsahem. Vyplyne-li později ještě další majetek, který manželé budou chtít vypořádat, tak předchozí rozhodnutí v tomto ohledu překážku věci rozsouzené nezakládá.<sup>105</sup> Zde je ovšem třeba mít na paměti, že tento návrh musí být podán před uplynutím oné tříleté lhůty dle § 741 OZ, jinak takové věci budou vypořádány *ex lege* domněnkou.

Jistě lze takový postup shledat jako vhodný s ohledem na požadavek určité právní jistoty a efektivnosti soudních řízení. Soud je dále oprávněn dle své úvahy posoudit, zda konkrétní věci skutečně jsou předmětem společného jmění a sám může určit způsob vypořádání.<sup>106</sup> Jaké tedy existují způsoby vypořádání společného jmění soudem? Jistým vodítkem pro určení způsobu vypořádání je § 742 OZ, který zakotvuje určitá obecná kritéria užívána při vypořádání. Ovšem ani

<sup>99</sup> Zákon č. č. 182/2006 Sb., insolvenční zákon, § 270 odst. 1, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. č. 141/1961 Sb., trestní řád, § 345, ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích., § 11 odst. 2, ve znění pozdějších předpisů

<sup>100</sup> Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. června 2000, sp. zn. Cpjn 38/98, [R 44/2000 civ.]

<sup>101</sup> DVOŘÁK, Jan, SPÁČIL, Jiří. *Společné jmění manželů v teorii a v judikatuře*. 3. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2011, s. 216.

<sup>102</sup> Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. května 2007, sp. zn. 22 Cdo 1112/2006, [SR 9/2007 s. 350]

<sup>103</sup> KRÁLÍK, Michal. *Věcná práva podle starého a nového občanského zákoníku. Uplatňování nároků a rozhodování o nich (procesní a hmotněprávní souvislosti)*. 2. vyd. Praha: Leges, 2014, s. 289.

<sup>104</sup> Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. května 2007, sp. zn. 22 Cdo 1112/2006, [SR 9/2007 s. 350]

<sup>105</sup> SVOBODA, Karel. Procesní nedůslednost soudů ve sporech o vypořádání společného jmění manželů. *Právní fórum*, 2007, č. 7, s. 261.

<sup>106</sup> Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4. ledna 2010, sp. zn. 22 Cdo 3915/2009

toto ustanovení neobsahuje výčet jednotlivých způsobů, většinové řešení proto nalezneme v judikatuře.<sup>107</sup>

### 3.2.2 Způsoby vypořádání společného jmění soudem

V první řadě je vhodné říci, že soud způsoby vypořádání SJM může aplikovat na celé jmění či jeho část, kdy prvním způsobem je tzv. rozdělení věci. Z logiky věci je tento postup využíván, jedná-li se o věc dělitelnou, kterou skutečně rozdělit lze, tak aby každému z manželů připadla příslušná část. Není-li toto možné, může soud jmění vypořádat příkázáním do spoluvlastnictví.<sup>108</sup> Tuto variantu si lze představit zejména při vypořádání nemovitosti, kdy se manželé nejsou schopni shodnout, komu by měla připadnout. Zde je ovšem velký háček, protože spoluvlastnictví ze své podstaty vyžaduje, aby strany byly schopny spolu komunikovat a rozhodovat o správě společné věci, jak s ní nakládat apod. Což může být někdy problematické.

*„Ponechání věci ve spoluvlastnictví obou manželů, kteří ohledně vypořádání nebyli schopni najít shodu prostřednictvím dohody, není žádoucí. Je třeba si uvědomit, že je zde zakládáno nové majetkové společenství mezi osobami, u kterých jsou velmi často značně narušeny či zcela rozvráceny jejich osobní vazby, je omezena schopnost vzájemné komunikace, možnost nalezení shody atp. K této variantě vypořádání by tedy mělo být přistoupeno spíše výjimečně tam, kde jiné řešení není možné, respektive účelné či hospodárné. Přednost by tak mělo dostat reálné rozdělení jednotlivých majetkových hodnot před přikazováním ideálních podílů.“<sup>109</sup>* Můžeme tedy dovodit, že tato možnost je vhodná spíše pro strany, které i po zániku SJM popřípadě i celého manželství, jsou schopny spolu komunikovat a dosáhnout konsenzu.

K vypořádání může dojít i prodejem majetku a rozdělením jeho výtěžku, což je varianta, která se na první pohled může zdát spravedlivá, ale s ohledem na okolnosti být nemusí. Smyslem vypořádání totiž není, aby soud zbavil manžele jejich vlastnických práv, a už vůbec by tuto variantu neměl protěžovat proti vůli manželů, protože by tím de facto omezoval jejich vlastnická práva. Dosavadní soudní praxe se příliš neztotožňovala s tímto postupem a spíše se k němu stavěla odmítavě. Je-li situace ovšem taková, že manželé na tomto postupu trvají, pak asi nelze vidět v takovém řešení právní problém. Může nastat situace, kdy strany nechtějí věc do spoluvlastnictví a nemají prostředky, aby jeden druhého vyplatily, tak soud může přistoupit i k takovému řešení.<sup>110</sup>

Další možností je příkazání té oné konkrétní věci konkrétnímu manželu, kdy soud dbá na respektování a dodržování různých zásad, jako např. aby se jednalo o manžela, který tu věc skutečně užívá. Tato možnost je soudem preferovaná možnost. Někdy soud přistupuje i k tomu,

<sup>107</sup> HRUŠÁKOVÁ, KRÁLÍČKOVÁ, WESTPHÁLOVÁ: *Občanský zákoník...*, s. 335-363.

<sup>108</sup> Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. září 2005, sp. zn. 22 Cdo 180/2005

<sup>109</sup> HRUŠÁKOVÁ, KRÁLÍČKOVÁ, WESTPHÁLOVÁ: *Občanský zákoník...*, s. 335-363.

<sup>110</sup> Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. října 2004, sp. zn. 22 Cdo 1399/2004



že druhému manželu je vyplacena určitá kompenzační částka, aby se vyrovnal rozdíl, je-li nějaký, ale soud by ideálně měl postupovat tak, aby taková částka byla v co nejmenším rozsahu.<sup>111</sup> Zde soud taky zohledňuje, jakým způsobem se věc do SJM dostala, tedy zda původně patřila jednomu z manželů, kde si jeho rodina ji předávala z generace na generaci, což je projevem jistě dávky lidské spravedlnosti a zejména toho, kdo k té oné věci může mít citový vztah, a tudíž by se po zániku manželství měla dostat spíše do jeho vlastnictví.<sup>112</sup>

Je-li soudem při přikázání věci do výlučného vlastnictví jednoho z manželů přiznána jistá kompenzační částka, tak je to v situacích, kdy se jeví jako spravedlivé, by druhý manžel dostal něco navíc s ohledem na velikost jejich podílů. Ideálním případem je dům, který manželé nechtějí do spoluvlastnictví, kdy jeden tomu druhému vyplatí ekvivalentní rozdíl tak, aby byla respektována velikost podílů.<sup>113</sup> Někdy se nepoměr může řešit i tak, že jednomu z manželů je sice přikázána hodnotnější věc, nicméně společně s ní jsou mu přikázány i vyšší dluhy, které jsou součástí SJM.<sup>114</sup>

Další možností je, že soud přikáže celý obsah SJM jednomu z manželů a druhý obdrží ekvivalentní finanční kompenzaci. Výši kompenzace soud odvodí od toho, jaká je hodnota majetku, který byl přikázán druhému manželovi. Tento institut se využívá zejména, jedná-li se o nemovitosti, ve kterých žijí společné děti, jež má jeden z manželů ve výlučné péči. Soud přihlédne i k tomu, jak se který manžel zasloužil o rozmnožování SJM či péči o společnou domácnost či potomstvo. Lze si proto představit i extrémní případ, kdy pokud jeden z manželů se nikterak nezasloužil o rozmnožování SJM ani péči o společnou domácnost, tak mu nebude přiznána žádná kompenzace, přestože druhý manžel obdrží celý obsah SJM do svého výlučného vlastnictví.<sup>115</sup>

S otázkou kompenzace nastává i problém, jak určit hodnotu majetku, který je předmětem vypořádání, a soud má k dispozici de facto několik možností. Buď akceptuje shodné tvrzení účastníků, nebo nechá hodnotu stanovit znaleckým posudkem anebo vlastním uvážením. Soud může též vzít v potaz otázku ceny zvláštní obliby, jež může být vyvolána určitými speciálními vlastnostmi té oné věci. Nejčastěji se ovšem cena určuje dle ceny obvyklé v místě a čase.<sup>116</sup> S otázkou času se pojí dotaz, ke kterému okamžiku posuzuje soud hodnotu věci. Zda k okamžiku zániku společného jmění či k okamžiku jeho vypořádání. V důvodové zprávě k OZ je poskytnuta odpověď, a to, že „pro rozhodnutí soudu je rozhodný stav v době, kdy nastaly účinky tobo kterého právního

<sup>111</sup> HRUŠÁKOVÁ, KRÁLÍČKOVÁ, WESTPHÁLOVÁ: *Občanský zákoník...*, s. 335-363.

<sup>112</sup> Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. listopadu 2011, sp. zn. 22 Cdo 1280/2011

<sup>113</sup> HRUŠÁKOVÁ, KRÁLÍČKOVÁ, WESTPHÁLOVÁ: *Občanský zákoník...*, s. 335-363.

<sup>114</sup> Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. dubna 2007, sp. zn. 22 Cdo 1920/2005

<sup>115</sup> HRUŠÁKOVÁ, KRÁLÍČKOVÁ, WESTPHÁLOVÁ: *Občanský zákoník...*, s. 335-363.

<sup>116</sup> Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. července 2008, sp. zn. 22 Cdo 924/2008

*důvodu vypořádání. Pokud jde ale o ceny jednotlivých součástí společného jmění, rozhodným bude stav v době rozhodování soudu.*<sup>117</sup> Rozebereme-li si výše uvedené, dojdeme k závěru, že hodnota věcí, jež jsou předmětem vypořádání, se mají posuzovat k okamžiku vypořádání.

Závěrem je na místě říci, že účastníci sporného řízení mohou uzavřít smír, protože zákon pracuje s obecnou zásadou, že soudní smír lze uzavřít v těch sporných řízeních, kde to zákon nezapovídá či to není z povahy řízení možné. Tento případ jako případ nemožnosti uzavření smíru zákon neuvádí.

### 3.2.3 Zásady vypořádání společného jmění manželů

Vypořádání společného jmění je zajisté jako každá část právní úpravy ovládáno určitými zásadami. Výchozím ustanovením je § 742 OZ, který zakotvuje pravidlo, že nedohodnou-li se manželé popřípadě bývalí manželé či se neuplatní pravidlo v § 741 OZ, tak se pro vypořádání SJM užije určitých vůdčích principů. Prvním principem je zásada rovnosti, kterou poznáme ze zákonné dikce, kdy podíly na jmění manželů jsou stejné.<sup>118</sup> Předchozí právní úprava užívala dikce, že se „*se vychází z toho, že podíly jsou stejné.*“<sup>119</sup> Jazykovým výkladem zde můžeme dovodit, že úmysl zákonodárce je u současné úpravy jiný, než byl u té předchozí, kdy pouze zakládal vyvratitelnou domněnku, ovšem současná úprava pravidlo jasně a určitě formuluje.<sup>120</sup> Autorka se domnívá, že ovšem nelze dojít k závěru, že podíly na jmění jsou vždy za každých okolností stejné, protože pak by zákonné vyjmenování dalších zásad hned pod zásadou rovnosti ztrácelo na významu. Autorka uvedené pravidlo chápe spíš jako výchozí tezi, kterou je možno modifikovat dle okolností. Případná disparita v podílech, ke které může na základě následné modifikace dojít, může být určena různě, jako např. zlomkem či procentem.<sup>121</sup>

Druhý princip zakotvený pod písmenem b) § 742 OZ ustanovuje to, že manželé nahradí, co bylo ze SJM vynaloženo na jejich výhradní majetek. V odborné literatuře je možné se setkat s termínem tzv. zápočtů. Důležité je zmínit, že je bez relevance, zda a o kolik se zhodnotil výlučný majetek. Rozhodujícím faktorem je pouze to, v jakém rozsahu bylo investováno do výlučného majetku jednoho z manželů. Soud je vázán tím, co strany budou během sporu navrhopvat, kdy soud sice není vázán návrhy stran, nicméně nemůže rozhodovat o tom, co mu strany nenavrhly. V neposlední řadě je třeba zmínit, že strany musejí unést důkazní břemeno toho, co tvrdí, protože soud není povinen zjišťovat, zda skutečně došlo k převodu majetku do

<sup>117</sup> ELIÁŠ, Karel, a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou*. 1. vydání. Ostrava: Sagit, 2012, k ust. § 740

<sup>118</sup> Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 742 odst. 1 písm. a), ve znění pozdějších předpisů

<sup>119</sup> Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, § 149 odst. 2, ve znění pozdějších předpisů

<sup>120</sup> ŠVESTKA, Jiří, SPÁČIL, Jiří, ŠKÁROVÁ, Marta, HULMÁK, Milan, a kol. *Občanský zákoník I, II. Komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 99.

<sup>121</sup> Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 10. 2001, 22 Cdo 2914/99, [PR 2/2002 s. 99]

výlučného majetku jednoho z manželů. Neprokáže-li navrhovatel to, co tvrdí, bude následkem, že soud na jeho tvrzení nebude brát zřetel.<sup>122</sup> Judikatura z uvedeného principu zápočtů stanovuje různé výjimky, za zmínku stojí např. situace, kdy jeden z manželů svou osobní prací vynaložil určité úsilí za účelem rekonstrukce domu, jež je plně vlastněn druhým manželem. Taková práce není soudy považována za investici vynaloženou do společného majetku, a manžel si tudíž nemůže nárokovat zohlednění této práce při stanovení výše podílu.<sup>123</sup>

Třetím vůdčím principem je zásada, dle které „každý z manželů má právo žádat, aby mu bylo nabráženo, co se ze svého výhradního majetku vynaložil na společný majetek“.<sup>124</sup> Tyto tzv. vnosy jsou jakýmsi opakem pravidla uvedeného pod písmenem b), která se vyznačuje tím, že oproti tzv. zápočtům, ke kterým musí soud přihlížet ex offio, tak ke vnosům přihlížet nutně nemusí. Povinnost přihlížet k nim je odvislá od toho, zda druhý manžel, jenž prostředky na společné jmění ze svého výlučného majetku vynaložil, bude chtít je požadovat nazpět. Je to jeho právem, nikoliv povinností, které se navíc nepromlčuje. Manžel, jenž bude chtít nárokovat toto právo, je vázán opět tříletou lhůtou, kdy k uplatnění práva dochází buď v řízení před soudem anebo se zohledňuje v rámci dohody manželů popřípadě bývalých manželů.<sup>125</sup> Dojde-li tedy k nastoupení zákonné domněnky, tak manžel toto právo na uplatnění vnosů bez dalšího ztrácí.<sup>126</sup>

Dojde-li k vypořádání různými způsoby, tedy částečně dohodou a částečně rozhodnutím soudu, tak lze dojít k názoru, že nebude na překážku, uplatní-li se právo na náhradu za vnos až během soudního řízení a je tedy přípustné vznést ho v kterékoliv fázi vypořádání, samozřejmě v rámci zásad koncentrace řízení dle občanského soudního řádu. Vnosy se vždy posuzují individuálně a jedná se o prostředky, jež byly vynaloženy na společné jmění, a to jak ve formě nákupu, či investice, tak i ve formě situace, že namísto majetku ze společného jmění byl užít majetek výlučný, a došlo tudíž tím k úspoře společného majetku.<sup>127</sup>

Co nelze považovat za vnos? Určité výlohy na společný majetek požadovat nazpět nelze. Jednalo by se např. o běžné potřeby rodiny, jako jídlo, poplatky za studium či ošacení, kdy soud k tomu konkrétně říká, že „*Jsou-li peníze výlučně náležející jednomu manželovi vynaloženy na běžnou spotřebu (např. na potraviny, dovolenou apod.), nelze za takový vnos do společného hospodaření požadovat náhradu. Náhrada za prostředky vnesené do společného jmění manželů přichází v úvahu jen v těch případech, kdy jsou použity současně se společnými prostředky manželů na pořízení určité věci, a to za předpokladu, že taková věc ke dni zániku společného jmění manželů existuje, resp. nebyla spotřebována či neztratila hodnotu.*“<sup>128</sup> U těchto

<sup>122</sup>HRUŠÁKOVÁ, KRÁLÍČKOVÁ, WESTPHÁLOVÁ: *Občanský zákoník...*, s. 371-392.

<sup>123</sup>Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 29. 11. 2005, sp. zn. 22 Cdo 1128/2005

<sup>124</sup>Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 742 odst. 1 písm. c), ve znění pozdějších předpisů

<sup>125</sup>HRUŠÁKOVÁ, KRÁLÍČKOVÁ, WESTPHÁLOVÁ: *Občanský zákoník...*, s. 335-363.

<sup>126</sup>Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 5. 2008, sp. zn. 22 Cdo 3542/2006

<sup>127</sup>HRUŠÁKOVÁ, KRÁLÍČKOVÁ, WESTPHÁLOVÁ: *Občanský zákoník...*, s. 335-363.

<sup>128</sup>Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30. 10. 2007, sp. zn. 22 Cdo 3421/2006

věcí je typické, že již neexistují, protože např. benzín již byl projet, jídlo sněženo apod. Užije-li jeden z manželů prostředky ze svého výlučného majetku na výlučný majetek druhého manžela, tak se též nejedná o vnos, protože vnos z podstaty věci je svázán se společným jměním.<sup>129</sup>

Došlo-li ovšem k rozšíření SJM manželskou smlouvou, tak takovéto rozšíření též není možné považovat za vnos, ovšem lze jej promítnout do vypořádání. Nejvyšší soud k tomu konstatoval, že „rozšíření společného jmění manželů o majetek ve výlučném vlastnictví jednoho z manželů nezakládá při vypořádání společného jmění manželů oprávnění tohoto manžela požadovat ubrazení toho, co ze svého vynaložil na společný majetek. Obsah dohody o rozšíření společného jmění manželů, za kterých k rozšíření došlo, lze promítnout při vypořádání do úvahy o odklonu od principu rovnosti podílů.“<sup>130</sup> Jak tedy soud reálně postupuje při výpočtu? Uplatnil-li některý z manželů právo na náhradu vnosu a soud jej shledal jako oprávněný, tak se hodnota vnosu odečte od SJM a rozdíl je následně rozdělen podle podílů vždy dle individuální situace. Z uvedeného lze dovodit, že náhrada za vnos nemůže převyšovat hodnotu SJM, tudíž nemůže vzniknout povinnost manžela vracet rozdíl ze svého výlučného majetku.<sup>131</sup>

Další zásadou je, že soud přihledne k potřebám nezaopatřených dětí.<sup>132</sup> V předchozí právní úpravě se užíval termín dětí nezletilých. Soukromoprávní předpisy nám neposkytují definici toho, kdo je nezaopatřeným dítětem, kdy pomocně se ovšem dá užít veřejnoprávních předpisů, jako např. zákona o státní sociální podpoře, jejichž uplatnění je ovšem ze své podstaty na soukromém právu nezávislé a soud se jimi může pouze inspirovat.<sup>133</sup> Veřejnoprávní předpis tento termín definuje jako dítě do skončení povinné školní docházky, jakož i to, jež se soustavně připravuje na své budoucí povolání za splnění určitých podmínek.<sup>134</sup>

Zajímavé je, že zákon nehovoří o tom, že se musí jednat o společné dítě manželů. Dokonce ono nezaopatřené dítě nemusí být ani jednoho z manželů a postačí, má-li alespoň jeden z manželů k němu určitý právní poměr - je např. jeho poručníkem. Dalším důležitým aspektem je fakt, že tato zásada vyjadřuje spíše určení toho, jaká která část majetku připadne kterému z manželů právě s ohledem na potřebu nezaopatřeného dítěte. K samotnému navyšování podílu manžela by mělo z tohoto důvodu docházet pouze omezeně.<sup>135</sup> Co si pod tímto pravidlem lze představit? Soud zde bude brát v potaz například to, kdo z manželů z důvodu péče o nezaopatřené dítě bude více potřebovat jezdit vozem, mají-li manželé pouze jedno auto. Lze si

<sup>129</sup> DVORÁK, Jan, SPÁČIL, Jiří. *Společné jmění manželů v teorii a v judikatuře*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2011, s. 234-235.

<sup>130</sup> Rozsudek ze dne 28. 11. 2012, sp. zn. 22 Cdo 2480/2010

<sup>131</sup> Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky z 12. 7. 2012, sp. zn. 22 Cdo 4072/2010

<sup>132</sup> Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 742 odst. 1 písm. d), ve znění pozdějších předpisů

<sup>133</sup> Tamtéž, § 1 odst. 1.

<sup>134</sup> Zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, §11 odst. 1, ve znění pozdějších předpisů

<sup>135</sup> HRUŠÁKOVÁ, KRÁLÍČKOVÁ, WESTPHÁLOVÁ: *Občanský zákoník...*, s. 335-363.

představit i situaci, že je-li dítě zdravotně určitým způsobem handicapováno, tak veškeré zdravotní pomůcky nutné k obstarání jeho života budou též zohledněny v úvaze soudu, jaká která část majetku připadne kterému manželovi, a to samozřejmě za předpokladu, že ta konkrétní věc již není ve výlučném vlastnictví dítěte.

Další zásadou je, že soud přihlédne k tomu, „*jak se každý z manželů staral o rodinu, zejména jak pečoval o společné děti a o rodinnou domácnost.*“<sup>136</sup> Tato zásada je velice úzce spojena s následující zásadou, kdy soud „*přihlédne k tomu, jak se každý z manželů zasloužil o nabytí a udržení majetkových hodnot náležejících do společného jmění.*“<sup>137</sup> Soud je povinen vzít v potaz obě skutečnosti, tedy jak to, kdo se více zaslouhoval péčí o domácnost a též i to, kdo se více zasloužil o nabytí jmění. Často si lze představit situaci, kdy každý z manželů bude spíš dominovat v jedné z těchto činností a soud obě ekvivalentně považuje za důležité a je povinen k nim přihlédnout.<sup>138</sup> Obdobné pravidlo bylo zakotveno i v předchozí právní úpravě a současná je jím do velké míry inspirována.<sup>139</sup>

Autorka s tímto názorem souhlasí a posuzuje jej jako spravedlivý, protože i v dnešní moderní společnosti je to i nadále většinou žena, kdo zůstává třeba i jen omezenou dobu doma s dětmi, a tudíž je po tu dobu znevýhodněna a nemůže toliko přispívat na společnou domácnost. Existuje i značné procento žen, které záměrně volí kariéry a profese, které nejsou tolik časově náročné právě s ohledem na to, aby měly v budoucnu větší prostor pro péči o děti, a to se logicky podepisuje na finančním ohodnocení těchto profesí a je často příčinou nižšího příjmu ženy. Zásada pod písmenem e) je proto ochranou těchto žen, které upřednostňují větší péči o rodinnou domácnost na úkor kumulace svých finančních prostředků.

V praxi se tedy bude jednat o činnosti, kdy žena bude tou, kdo vyzvedává děti ze školky, připravuje jim jídlo a kontroluje s nimi úkoly, a jsou-li děti velmi malé, tak se bude jednat o celodenní péči. Vychovávání dětí je dle názoru autorky nesmírně záslužnou činností, která je obecně prospěšná pro celou společnost a její postavení naroveň se zásadou pod písmenem f) je žádoucí a v souladu s dobrými mravy a celkovým zájmem společnosti jako celku.

Poslední zásadou v ustanovení § 742 OZ je tzv. valorizace a redukce vnosů a výnosů, kdy zákon říká, že „*hodnota toho, co ze společného majetku bylo vynaloženo na výhradní majetek manžela, stejně jako hodnota toho, co z výhradního majetku manžela bylo vynaloženo na společný majetek, se při vypořádání společného jmění započítává zvýšená nebo snižená podle toho, jak se ode dne vynaložení majetku do dne, kdy společné jmění bylo zúženo, zrušeno nebo zaniklo, zvýšila nebo snížila hodnota té součásti majetku, na niž byl náklad vynaložen.*“ Toto pravidlo je novinkou oproti stávající úpravě, kdy nebude brán zřetel na

<sup>136</sup> Zákon č. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 742 odst. 1 písm. e), ve znění pozdějších předpisů

<sup>137</sup> Tamtéž, § 742 odst. 1 písm. f).

<sup>138</sup> Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2012, sp. zn. 22 Cdo 1137/2012

<sup>139</sup> Zákon č. č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, § 149 odst. 3, ve znění pozdějších předpisů

reálnou hodnotu, jež byla vynaložena tehdy, kdy k vynaložení došlo, ale posuzovat se bude hodnota daného majetku v době zúžení, zrušení či zániku společného jmění.<sup>140</sup>

### 3.3 Zákonná domněnka vypořádání společného jmění manželů

Tato domněnka zakotvuje, že „nedojde-li do tří let od zúžení, zrušení nebo zániku společného jmění k vypořádání toho, co bylo dříve součástí společného jmění, ani dohodou, ani nebyl podán návrh na vypořádání rozhodnutím soudu, platí, že se manželé nebo bývalí manželé vypořádali tak, že, a) hmotné věci movité jsou ve vlastnictví toho z nich, který je pro potřebu svou, své rodiny nebo rodinné domácnosti výlučně jako vlastník užívá, b) ostatní hmotné věci movité a věci nemovité jsou v podílovém spoluvlastnictví obou; jejich podíly jsou stejné, c) ostatní majetková práva, pohledávky a dluhy náležejí společně oběma; jejich podíly jsou stejné“.<sup>141</sup> Toto ustanovení upravuje třetí možnost vypořádání SJM. Z dikce „platí, že“ můžeme dovodit, že se jedná o nevyvratitelnou právní domněnku, a že tudíž nebude možné užít důkazu o opaku. Uzavření dohody o vypořádání či podání návrhu na vypořádání rozhodnutím soudu tedy nebude po nastoupení ex lege této domněnky možné učinit, a to s výjimkou případů, kdy je před uplynutím této lhůty podán návrh na soudní vypořádání, které způsobí stavění lhůty nastoupení účinků nevyvratitelné domněnky.<sup>142</sup>

Toto pravidlo se výrazně projevuje i v souvislosti s věcmi, jež podléhají zápisu do katastru nemovitostí, kdy katastrální úřad není oprávněn provést zápis práva, jež vyplývá z dohody o vypořádání SJM, která byla sice podepsána před uplynutím tříleté prekluzivní lhůty, ale návrh na vklad byl podán až po jejím uplynutí.<sup>143</sup>

K tomuto závěru lze dojít i logickým výkladem, kdy nastoupením zákonné domněnky zaniká SJM a vzniká bývalým manželům spoluvlastnické právo, a proto nejsou oprávněni nakládat s věcí tak, jako kdyby se stále jednalo o SJM. Dojde-li ke smrti jednoho z manželů předtím, než dojde k zániku SJM, tak bude vypořádáno v rámci pozůstalostního řízení.<sup>144</sup> Důležité je zmínit, že dojde-li k vypořádání domněnkou, tak ta se vztahuje na všechny věci, které byly předmětem SJM a současně existují k okamžiku nastoupení účinků domněnky. Domněnka má za cíl jednou provždy celkově vypořádat jmění, tak aby z něj nic nezbylo.<sup>145</sup>

§ 741 OZ pod jednotlivými písmeny zakotvuje pravidla pro vypořádání určitých typů věcí, např. že „a) hmotné věci movité jsou ve vlastnictví toho, který je výlučně užívá jako vlastník pro potřebu svou

<sup>140</sup> Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 742 odst. 2, ve znění pozdějších předpisů

<sup>141</sup> Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 741, ve znění pozdějších předpisů

<sup>142</sup> Stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 28. 6. 2000, sp. zn. Cpj n 38/98

<sup>143</sup> Zákon č. 256/2013 Sb., katastrální zákon, § 17 odst. 3, ve znění pozdějších předpisů

<sup>144</sup> DVOŘÁK, Jan, SPÁČIL, Jiří. *Společné jmění manželů v teorii a v judikatuře*. 3. vydání. Nakladatelství Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2011. 249 s.

<sup>145</sup> ŠVESTKA, Jiří. SPÁČIL, Jiří. ŠKÁROVÁ, Marta. HULMÁK, Milan. *Občanský zákoník, komentář*. 2. vydání. Nakladatelství C. H. Beck, 2009, s. 1012.

nebo rodiny anebo rodinné domácnosti či, že b) nemovité věci a ostatní hmotné věci movité jsou v podílovém spoluvlastnictví obou, a současně ustanovení určuje, že c) podíly jsou stejné.<sup>146</sup> Současná právní úprava tedy pozměnila dikci OZ 1964, kdy dříve bylo nutné, aby byly splněny kumulativně všechny podmínky ohledně užívání jako vlastník pro potřebou svou, své rodiny a rodinné domácnosti. Současný OZ toto pozměnil a ponechává 3 varianty jako in eventum možnosti bez podmínky současné kumulace.<sup>147</sup>

Pravidlo užívání jedním z manželů se může jevit v určitých případech příliš přísné, protože si lze představit situaci, kdy jeden z manželů užívá věci bez souhlasu či dokonce proti vůli druhého manžela, tudíž užívání v sobě nutně nemusí zahrnovat prvek dobrovolnosti. Nastane-li taková situace, nezbyvá než druhému manželovi řešit nastalý stav soudní cestou, popřípadě snažit se dosáhnout vyřešení formou dohody o vypořádání SJM, nespolehající se na aplikaci domněnky. Z dikce ustanovení lze dovodit, že zákon důrazně motivuje zúčastněné strany k tomu, aby byly aktivní při uplatňování svých práv, což je konec konců v souladu s obecnou zásadou *vigilantibus iura scripta sunt*. S tímto problémem též souvisí otázka, co to znamená rodina a co to jsou potřeby rodiny.<sup>148</sup>

Specifickým případem je užívání peněz. Má-li jeden z manželů v držbě určitý finanční obnos, tak toto nebude vznikem jeho vlastnického práva na základě výše zmíněného pravidla. Soud došel k názoru, že „*znak užívání výlučně jako vlastník pro potřebu svou, své rodiny a domácnosti*“, který představuje nezbytný předpoklad pro aplikaci nevratitelné domněnky (...), nemůže být ve vztahu k hotovosti (byť je movitou věcí) naplněn.“<sup>149</sup> Zde si lze představit případy, kdy by docházelo ke zneužití tohoto institutu ze strany bývalých manželů, a to čistě za účelem vlastního obohacení, a proto je rozhodnutí Nejvyššího soudu dle názoru autorky spravedlivé.

Pravidlo pod písmenem c) § 741 OZ hovoří o pohledávkách, ostatních majetkových právech a dluzech. Zde si pod tímto pojmem můžeme představit i podíly v družstvech i společnostech, které nadále budou náležet společně oběma bývalým manželům, kdy je kladen důraz na závazkovou solidaritu stran. K tomuto se vyjadřuje i důvodová zpráva, jež říká, že „*pravidla vypořádání je třeba důsledně vykládat tak, aby jednou založená solidarita závazků (...) nebyla rušena, jinak řečeno, ani zákonem ani rozhodnutím soudu, ani dohodou nelze jednou založenou solidaritu zrušit*“.<sup>150</sup> Tento princip slouží hlavně k ochraně třetí strany tak, aby mohla po bývalých manželech

<sup>146</sup> Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 741, ve znění pozdějších předpisů

<sup>147</sup> Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, § 150 odst. 4, ve znění pozdějších předpisů

<sup>148</sup> HRUŠÁKOVÁ, KRÁLÍČKOVÁ, WESTPHÁLOVÁ: *Občanský zákoník*..., s. 368-369.

<sup>149</sup> Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 5. 6. 2012, sp. zn. 28 Cdo 611/2011

<sup>150</sup> ELIÁŠ, Karel., a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Nakladatelství Ostrava: Sagit, 2012, k ust. § 740

požadovat plnění, což samozřejmě nebrání tomu, aby se strany následně vyrovnaly mezi sebou ohledně výše svých podílů na základě následného regresu.<sup>151</sup>

### 3.4 Ochrana třetí osoby

Pro závěr této kapitoly se autorka rozhodla zabývat ochranou třetí osoby ve vztahu k vypořádání SJM. Ustanovení § 737 OZ zakotvuje, že „*vypořádáním nesmí být dotčeno právo třetí osoby. Bylo-li její právo dotčeno, může se třetí osoba domáhat, aby soud určil, že je vypořádání vůči ní neúčinné*“.<sup>152</sup> Toto pravidlo se vztahuje na všechny způsoby vypořádání, není výlučné jen pro určitý typ vypořádání, což je změna oproti OZ 1964, který toto pravidlo zakotvoval pouze pro dohodu, přestože se v praxi bude pravděpodobně jednat primárně o dohody.<sup>153</sup>

Pravidlo bude mít zejména dopad na situaci, kdy se bývalí manželé budou chtít zbavovat majetku tak, aby zkrátili věřitele, a proto zákon poskytuje možnost věřitelům domáhat se neúčinnosti takovýchto zkracujících jednání. Dochází-li k vypořádání na základě domněnky dle § 741 OZ, tak soud musí ex offio dbát o to, aby nedocházelo ke zkracování věřitele, neboť manželé mohou jen složitě sami něco ovlivnit, protože se jedná způsob, jenž vyplývá přímo ze zákona. S otázkou krácení práv třetích osob souvisí i otázka, jakou sankcí je stížena dohoda, která krátí třetí stranu. OZ 1964 se k řešení nestavěl příliš jasně. Soudy dovodily, že dohodu posuzují jako relativně neúčinnou, a současně, že „*tato neúčinnost nastává přímo ze zákona, proto ji lze uplatnit i námitkou ve sporu*“.<sup>154</sup>

Současná právní úprava si je velice podobná té předcházející. § 737 OZ doslova, říká, že ten, jehož právo bylo dotčeno, se může domáhat, aby soud určil, že je vůči němu neúčinné. Dohoda tedy nebude neplatná, nýbrž neúčinná, kdy neúčinnost je spojena s tím, aby dotčená osoba vyvinula určitou aktivitu a neúčinnosti se dovolala, opět v souladu se zásadou *vigilantibus iura scripta sunt*. Strana domáhající se neúčinnosti bude muset unést břemeno důkazní a tvrzení, že zde jsou okolnosti, ať již úmyslné či nikoliv, které způsobují, že je vypořádáním dotčena. Toto právo nepodléhá promlčení.<sup>155</sup> Za určitých okolností si lze ovšem představit situaci, kdy dohoda o vypořádání SJM bude i tak neplatná, ovšem ne na základě dotčení práv třetích osob, ale pro svůj rozpor s dobrými mravy či zjevného narušení veřejného pořádku dle § 580 OZ, kdy absolutní neplatnost je vyhrazena pouze pro ta nejzávažnější porušení právního řádu, jako např. úmyslné uvedení v omyl.

<sup>151</sup> HRUŠÁKOVÁ, KRÁLÍČKOVÁ, WESTPHÁLOVÁ: *Občanský zákoník...*, s. 370.

<sup>152</sup> Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 737 odst. 1, ve znění pozdějších předpisů

<sup>153</sup> Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, § 150 odst. 2, ve znění pozdějších předpisů

<sup>154</sup> Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27. 9. 2007, sp. zn. 20 Cdo 2085/2006

<sup>155</sup> HRUŠÁKOVÁ, KRÁLÍČKOVÁ, WESTPHÁLOVÁ: *Občanský zákoník...*, s. 319.



Ustanovení § 737 odst. 2 OZ upravuje konkrétně účinky vypořádání dluhů mezi manžely, kdy je stanoveno, že tyto účinky jsou výlučně jen mezi nimi. Oproti odstavci 1 se jedná o přísnější pravidlo a neúčinnosti není nutné se domáhat v rámci řízení před soudem, ale nastupuje ex lege, kdy „*z pohledu všech ostatních osob jsou tedy společné dluhy stále ve stejném režimu, jako by dosud byly součástí SJM, zůstávají společné.*“<sup>156</sup> Zákon zde důsledně prosazuje zásadu rovnosti a ctí pravidlo, že dlužníci, kteří jsou společně zavázáni, si nemohou jednostranně určit, že jeden z nich již nadále zavázaný nebude, protože k takové úpravě se vyžaduje souhlas věřitele.<sup>157</sup>

---

<sup>156</sup> Tamtéž

<sup>157</sup> Tamtéž

## 4. Porovnání rozdílů ve vypořádání společného jmění dle současné a předchozí právní úpravy

V této poslední kapitole by se autorka ráda zaměřila na srovnání a porovnání současné a předchozí právní úpravy. S ohledem na to, že se již v předcházejících kapitolách částečně věnovala srovnání obou úprav a použila jejich právní vývoj také pro vysvětlení změn a přeměn jednotlivých ustanovení, bude tato kapitola určitým doplněním. Autorka se pokusí nastínit pár základních koncepčních změn, kterých dle jejího názoru doznala nová úprava, a posoudit, jaký dopad měly tyto změny na problematiku vypořádání společného jmění.

### 4.1 Jednotlivé změny

První změnou hodnou zmínky je jednotnost a celistvost kodexu občanského práva. Dřívější právní úprava rozlišovala obchodní zákoník a občanský zákoník. V současné době existuje zákon o obchodních korporacích a nový kodex občanského zákoníku, který v sobě inkorporuje některé instituty, které dříve byly upraveny jinde. Pro účely vypořádání SJM a obecně rodinného práva je nejdůležitější změnou zrušení zákona o rodině a přesunutí všech rodinně právních institutů do občanského zákoníku. Je pravdou, že majetkoprávní instituty byly sice upraveny v OZ 1964, ale současné spojení celého rodinného práva do jednoho kodexu poskytuje lepší, jednotnější a přehlednější právní úpravu.

Druhým typem změn je textová podoba různých ustanovení, kdy došlo k větším či menším jazykovým změnám. V ustanovení § 741 OZ došlo ke změně vůči § 150 OZ 1964, kdy došlo ke specifikaci a akcentu na jednotlivé způsoby ukončení společného jmění, kdy zákonodárce rozčlenil věci na hmotné a nehmotné. Pro praktické využití tento institut přílišných změn nenaznal, vyjma jednoho důležitého pravidla, a to vypuštění nutnosti kumulovat podmínky pod písmenem a) § 741 OZ, tedy užívání pro svoje potřeby, své rodiny nebo rodinné domácnosti, kdy předchozí úprava toto vyžadovala. Podrobněji autorka toto pravidlo rozvedla v předchozí kapitole. OZ zakotvil více podobných drobnějších změn, kdy například zákon jasně říká, že to, co nabyl jeden z manželů jako náhradu nemajetkové újmy na svých přirozených právech, není součástí SJM. Judikatura už dříve dovozovala obdobné pravidlo, ale hovořila o náhradě nemajetkové újmy v penězích.<sup>158</sup>

Menších změn naznalo i více ustanovení týkajících se SJM, často se jedná právě o změny nikoli vážného charakteru, kdy úprava zůstává povětšinou stejná. Nový občanský zákoník nám

---

<sup>158</sup> MALIŠ, Daniel. *Institut společného jmění manželů po rekodifikaci – poslední volání?* [online]. epravo.cz, 29. 10. 2014 [cit. 11. května 2019]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/institut-spolecneho-jmeni-manzelu-po-rekodifikaci-posledni-volani-95890.html>>.

přinesl v roce 2014 množství změn v různých odvětvích soukromého práva, nicméně jejich dopad právě na oblast rodinně právní není tolik markantní. Nejdůležitější změnou v OZ je všudypřítomný důraz na autonomii vůle, kdy „*autonomie vůle se v rodinném právu ve velkém rozsahu projevuje zejména ve věci manželského majetkového práva*“.<sup>159</sup> Kde se tedy tato autonomie projevuje v rodinném právu? Jak autorka rozebírala v druhé kapitole této práce, tak široká volnost, jež je dána manželům při modifikaci majetkového režimu, je jasným projevem autonomie vůle. Manželé jsou oprávněni mít takový režim, jaký oni sami uznají, že je pro ně vhodný. Mohou si jmění plně oddělit, zúžit, změnit, určit vznik SJM ke dni zániku manželství, záleží pouze na jejich vůli. Úprava samozřejmě poskytuje určité obecné mantinely společné pro jakékoliv odvětví soukromého práva, jako ochrana práv třetích osob, rozpor s dobrými mravy, se zákonem apod.

S autonomií vůle souvisí další podstatná změna, které naznačila současná právní úprava, která se opět prolíná skrze různá soukromoprávní odvětví, a tou je preferování relativní neplatnosti před tou absolutní. OZ ponechává v souladu s ustanovením § 580 sankci absolutní neplatnosti jen pro ta nejzávažnější porušení, přičemž u těch méně závažných ponechává jako sankci neplatnost relativní, jež vyžaduje procesní aktivitu té osoby, která se neplatnosti konkrétního právního jednání domáhá. S relativní neplatností souvisí i odklon zákonodárce od striktního požadavku formy, který je naprosto jednoznačný na příkladu dohody o vypořádání, kdy nově je vyžadována písemná forma pouze v případě, kdy je dohoda uzavírána za trvání manželství či pokud je předmětem vypořádání věc, u které vyžaduje písemnou formu i smlouva o převodu vlastnického práva.<sup>160</sup>

Zajímavou změnou týkající se přímo SJM je pravidlo, že součástí SJM je i zisk z vylučného majetku manželů, obchodní podíl ve společnosti nebo družstvu manžela, jak autorka popsala v druhé kapitole. Úprava prošla dílčími změnami, co se týče vnosů a zápočtů, jak autorka porovnála v třetí kapitole této práce. Hovoří-li zákon o termínu „zisk“, je nutné si pod tím představit, že se oproti termínu „výnos“, jež dovozovala judikatura, jedná se o výnos snížený o náklady na dosažení tohoto výnosu, jak již bylo vysvětleno výše. OZ též vypustil pravidlo, „*nabytí účasti jednoho manžela v obchodní společnosti nezakládá účast druhého manžela (...), kdy nejrozsáhlejší bude zřejmě výklad, že takový obchodní podíl je v (bezpodílovém) spoluvlastnictví obou manželů s tím, že ten z manželů, který obchodní podíl svým právním jednáním nabyl, bude na základě svého právního jednání a jeho korporátních důsledků automaticky považován za správce takového společného podílu ve smyslu § 32 odst. 4 ZOK*“.<sup>161</sup>

<sup>159</sup> KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. *Rodinné právo v novém občanském zákoníku*. Právní rozhledy. 2013, č. 23-2 s. 802.

<sup>160</sup> Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 739 odst. 1, ve znění pozdějších předpisů

<sup>161</sup> MALIŠ, Daniel. *Institut společného jmění manželů po rekodifikaci – poslední volání?* [online]. epravo.cz, 29. 10. 2014 [cit. 11. května 2019]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/institut-spolecneho-jmeni-manzelu-po-rekodifikaci-posledni-volani-95890.html>>.

Úprava pasiv, jež jsou součástí SJM, došla několika změn, kdy změnou první je, že do SJM nově nespádají dluhy vzniklé z porušení právní povinnosti či dluh veřejnoprávní povahy.<sup>162</sup> Příkladem takového dluhu jsou nedoplatky na daních nebo nezaplacení výživného. Součástí SJM jsou tedy dluhy převzaté, kdy musejí být převzaty oběma manžely. Jsou-li převzaty pouze jedním z nich, tak se součástí nestanou. Z tohoto pravidla OZ stanovuje několik výjimek, a to v případě, že dluh byl převzat být jen jedním z manželů při obstarávání každodenních či běžných potřeb rodiny, kdy rozhodujícím již není míra přiměřená majetkovým poměrům, nýbrž účel obstarání. Druhým případem je, pokud byl dluh převzat se souhlasem druhého manžela. Je důležité zdůraznit, že se nejedná o převzetí dluhu oběma manžely, nýbrž jeden manžel pouze např. písemně vyjádří souhlas s právním jednáním druhého manžela. Třetím příkladem je dluh, jenž se týká výlučného majetku v rozsahu, který odpovídá zisku z tohoto majetku. Jako na spravedlivé je pohlíženo na pravidlo, kdy je-li součástí SJM zisk z výlučného majetku, tak je vhodné, aby do něj ve stejném rozsahu spadaly i dluhy z tohoto výlučného majetku, který by jinak (než je dosaženo zisku) zatěžoval pouze jednoho z manželů.<sup>163</sup>

S otázkou dluhů následně souvisí i jejich vymáhání, kdy se věřitel může uspokojovat i z toho, co je v SJM, jedná-li se o dluh jen jednoho z manželů vzniknuvší za trvání SJM, tedy přestože se jedná o dluh výlučně zavazující jen jednoho manžela, tak se za účelem úhrady může věřitel uspokojit i z majetku společného. S ohledem na přísnost takového pravidla zde máme zmírňující ustanovení, kdy vzniknul-li dluh proti vůli druhého manžela, který současně bez zbytečného odkladu, co se o něm dozvěděl, s ním projevil nesouhlas, tak je postihnutí SJM limitováno jen do výše podílu dlužného manžela (za předpokladu, kdyby bylo došlo k jeho vypořádání). Zákon nám zde nově zakotvil důraz na procesní aktivitu.<sup>164</sup>

Jistě velice praktickou novinkou je, že pokud chce někdo darovat manželům věc do jejich společného vlastnictví, tak nově může toto učinit a darovat do SJM, kdy za předchozí právní úpravy bylo možné darovat manželům jen do podílového spoluvlastnictví nebo do výlučného vlastnictví jednoho z nich.<sup>165</sup>

Změny současné úpravy byly často přijaty v důsledku ustálené judikatury, kdy se předchozí ustanovení ukázalo jako nedostatečné, popřípadě nedostatečně určité a bylo třeba jej zpreciznit soudně, a to se promítlo následně do nové právní úpravy. Autorka se proto domnívá,

---

<sup>162</sup> GOLLA, Michal. *Dluhy v manželství* [online]. epravo.cz, 28. listopadu 2017 [cit. 7. května 2019]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/dluhy-v-manzelstvi-106695.html>>.

<sup>163</sup> MALÍŠ, Daniel. *Institut společného jmění manželů po rekodifikaci – poslední volání?* [online]. epravo.cz, 29. 10. 2014 [cit. 11. května 2019]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/institut-spolecneho-jmeni-manzelu-po-rekodifikaci-posledni-volani-95890.html>>.

<sup>164</sup> Tamtéž

<sup>165</sup> ZEMAN, Miroslav. *Nově je možné darování do společného jmění manželů* [online]. profipravník.cz, 23. května 2019 [cit. 7. června 2019]. Dostupné na <<http://www.profipravnik.cz/p/nove-je-mozne-darovani-do-spolecneho-jmeni-manzelu-1121.html>>.

že problematika SJM zůstává povětšinou upravená obdobně, s malými či většími jazykovými změnami s tím, že změny ke kterým došlo, byly přijaty buď v důsledku ustálené judikatury či jsou v souladu s obecnými zásadami, jež ovlivnily novou kodifikaci OZ jako celku za účelem jeho sjednocení.

## Závěr

V této práci se autorka pokusila nastínit úpravu SJM a jeho důležitost a komplexnost v rámci rodinného práva. V první kapitole se autorka věnovala pojmu SJM, jeho vysvětlení a rozsahu, jeho aktivnímu a negativnímu vymezení a porovnála jej s úpravou manželského majetkového práva Německa. Své teze a teorie se autorka snažila vždy podpořit příklady jednotlivých pravidel, tak, aby bylo snadnější představit si tato ustanovení v praxi. V druhé kapitole autorka rozebrala zánik SJM za trvání manželství a zánik SJM spojený se skončením manželství, zrušení a zúžení SJM, jakožto tři základní okolnosti, které vedou k vypořádání SJM. V jednotlivých částech druhé kapitoly autorka rozebrala situace, které vedou k zániku či zrušení anebo zúžení SJM, kdy za předpokladu, že to bylo logicky a systematicky přínosné, autorka srovnala dnešní úpravu s úpravou předcházející. Přestože hlavní důraz této práce leží na vypořádání SJM, tak i tak autorka považuje za důležité řádně vysvětlit obsah druhé kapitoly proto, aby mohlo dojít ke snadnějšímu osvětlení institutů, jež ovládají samotné vypořádání, které je obsahem třetí kapitoly.

Třetí kapitola vysvětluje, jakým způsobem a kdy je možné vypořádat SJM, kdy autorka postupně rozebírá jednotlivé způsoby a osvětluje jejich užití, a to včetně jednotlivých principů a zásad, které ovládají tuto problematiku. Jako první způsob autorka vysvětluje dohodu o vypořádání, následně vypořádání rozhodnutím soudu a na závěr zákonnou domněnku. Součástí třetí kapitoly je i srovnání příslušných pravidel u každého jednotlivého ustanovení a vyzdvižení změn právní úpravy oproti OZ 1964. Na závěr kapitoly se zabývá ochranou třetí strany v rámci vypořádání a opět ji srovnává s předcházející úpravou.

Poslední kapitola této práce je věnována porovnání vypořádání SJM dle předchozí a současné právní úpravy. S ohledem na dodržení logické systematickosti a přehlednosti textu se autorka rozhodla inkorporovat některé změny i do předchozích kapitol tam, kde dovedla, že je vhodné na změnu úpravy upozornit přímo u každého ustanovení, jehož vysvětlením se zabývala. Poslední kapitola je tedy jakýmsi shrnutím a vyzdvižením těch nejzajímavějších změn jak jednotlivých ustanovení, tak rodinného práva jako celku v koncepci nové právní úpravy, kdy tato kapitola je částečně i určitým zopakováním toho, co autorka v rámci předchozích kapitol zjistila a jeho doplněním o obecné koncepční změny úpravy rodinného práva a SJM. Důraz autorka kladla i na vysvětlení úpravy pasiv v SJM a jeho vymožení, protože dle jejího názoru je právě toto téma tím, ve kterém panuje mezi laickou veřejností nejvíce rozšířených fám a nepravd.

Napříč celou prací je kladen velký důraz na užití judikatury jako pramene práva, kdy judikatura často slouží jako vodítko tam, kde právní norma není stoprocentně jasná, popřípadě

mlčí. Je štěstím pro účely této práce, že v tomto oboru je judikatura velice hojná, tudíž mohla sloužit jako častý a oblíbený zdroj informací v rámci psaní této práce.

Autorka tedy může konstatovat, že úprava SJM v OZ naznačila hodně změn oproti předchozí úpravě, nicméně tyto změny až na pár výjimek nejsou podstatné. Autorka se domnívá, že se jí podařilo jasně osvětlit a vysvětlit různé omyly a mylné představy, které panují v rámci úpravy SJM mezi veřejností, a to zejména v oblasti toho, co je obsahem SJM, jak vzniká, jaké jsou možnosti jeho omezení či úplného vyloučení, že rozhodně nelze plošně tvrdit, že podíly manželů budou vždy stejné, obsah pasiv v rámci SJM a jejich postižení, a samozřejmě zásad, které ovládají vypořádání SJM, které mohou mít za následek, jak velký podíl bude každému z manželů při vypořádání určen. Autorka svou práci podpořila všudypřítomným důrazem na vyzdvihnutí změn v požadavcích na formu kladených na příslušná rodinně právní jednání. Dle názoru autorky je nejzajímavější změnou na více místech se opakující akcent na zásadu *vigilantibus iura scripta sunt*, tedy bdělým náleží práva, kdy zákon přiznává určitá práva za předpokladu, že k jejich uplatnění je oprávněnou stranou vyvinutá příslušná procesní aktivita. Autonomie vůle je další obecnou zásadou, která je hojně zastoupena i v rámci SJM a její projevy lze vidět na mnoha místech, např. obsah smluv, kterými je možno modifikovat obsah SJM.

Co se týče jednotlivých otázek, jež si autorka kladla v úvodu této práce, tak je vhodné zmínit, že rozhodně neplatí, že každý manžel má nárok vždy na 1/2 obsahu SJM, jak je rozšířeným mýtem, ale vždy se musí posoudit dle individuálních okolností v souladu se zásadami v § 742 OZ, a že je rozhodně možné, ba dokonce zákonem předvídané, že v určitých případech dojde k disparitě podílů při vypořádání. Autorka se podrobně věnovala v třetí kapitole jednotlivým způsobům vypořádání SJM, kdy vidí velké riziko v otálení manželů a nastoupení zákonné domněnky, kdy tato může bývalým manželům významně zkomplikovat situaci, pokud si nejsou vědomi jejích účinků, a to zejména v oblasti věcí, jež podléhají zápisu do katastru nemovitostí.

Tato práce samozřejmě neobsahuje vše, co se týká úpravy SJM a jeho vypořádání, a to s ohledem na znakový limit této práce, kdy může pouze posloužit jako jakýsi typ prvního můstku pro další a hlubší zkoumání tématu. Autorka ze stejného důvodu nezahrnula do práce předchozí historický vývoj, protože byla limitována rozsahem práce a chtěla spíše podrobněji rozebrat aktuální právní úpravu. SJM je tématem velice rozsáhlým a komplikovaným, jehož důkladnější rozbor nebylo možné vtěsnat do diplomové práce. I přesto se autorka domnívá, že se jí podařilo úspěšně vysvětlit aktuální právní úpravu, poukázat na změny oproti předchozí úpravě a shrnout to nejdůležitější.

## Seznam použitých zdrojů

### Monografie

- BIČOVSKÝ, Jaroslav, HOLUB, Milan, POKORNÝ, Milan. *Společné jmění manželů*. 2. vydání. Praha: Linde, 2009. 68, 232 s.
- DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav, a kol. *Občanský soudní řád I. a II. Komentář*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. 1243 s.
- DVOŘÁK, Jan, SPÁČIL, Jiří. *Společné jmění manželů v teorii a v judikatuře*. 3. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2011. 216, 234, 235, 249 s.
- ELIÁŠ, Karel, a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava: Sagit, 2012. k ust. § 740.
- HRUŠÁKOVÁ, KRÁLÍČKOVÁ, WESTPHÁLOVÁ a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975)*, 1. vydání, Praha: C. H. Beck, 2014. 163 – 177, 263-270, 309, 319, 323-330, 334, 335-363, 368-369, 370, 371-392 s.
- KRÁLÍK, Michal. *Věcná práva podle starého a nového občanského zákoníku. Uplatňování nároků a rozhodování o nich (procesní a hmotněprávní souvislosti)*. 2. vyd. Praha: Leges, 2014. 289 s.
- PSUTKA, Jan. *Společné jmění manželů*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015. 1 s.
- ŠÁMAL, Pavel, a kol. *Velké komentáře. Trestní zákoník I, § 1 – 139*. Komentář. 1. Vydavatelství. Praha: C. H. Beck, 2009. 763 s.
- ŠVESTKA, Jiří, Spáčil, Jiří, Škárová, Marta, HULMÁK, Milan, a kol. *Občanský zákoník I, II. Komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. 99, 1012 s.

### Články

- KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. Rodinné právo v novém občanském zákoníku. *Právní rozhledy*, 2013, č. 23-2, 802 s.
- MELZER, Filip, TÉGL, Petr. Zisk z výhradního majetku jednoho manžela jako součást společného jmění manželů. *Právní rozhledy*, 2015, č. 18, 621 s.
- SVOBODA, Karel. Procesní nedůslednost soudů ve sporech o vypořádání společného jmění manželů. *Právní fórum*, 2007, č. 7, 261 s.

### Zákony

- Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 262/2006 Sb., Zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 40/1964 Sb., Občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon Bürgerliches Gesetzbuch, Občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů



- Zákon č. 292/2013 Sb., O zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 94/1963 Sb., O rodině, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 182/2006 Sb., Insolvenční zákon, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod
- Zákon č. 219/2000 Sb., O majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 117/1995 Sb., O státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 256/2013 Sb., Katastrální zákon, ve znění pozdějších předpisů

## **Judikatura**

- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR z 24. března 1977 sp. zn. Tz II 1/77
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13. 7. 2011, sp. zn. 22 Cdo 3450/2009, č. 131
- Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30. 5. 2007, sp. zn. 21 Cdo 2045/2006, bod 122
- Nejvyšší soud České socialistické republiky ze dne 3. února 1972, sp. zn. Cpj 86/71, [R 42/1972 civ.]
- Rozsudek Nejvyššího soudu České socialistické republiky ze dne 3. února 1972, sp. zn. Cpj 86/71, [R 42/1972 civ.]
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. února 2017, sp. zn. 22 Cdo 5601/2016, [SR 9/2017 s. 290]
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. září 2005, sp. zn. 22 Cdo 2211/2004, [C 3696]
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. června 2000, sp. zn. Cpjn 38/98, [R 44/2000 civ.]
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. května 2007, sp. zn. 22 Cdo 1112/2006, [SR 9/2007 s. 350]
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4. ledna 2010, sp. zn. 22 Cdo 3915/2009
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. září 2005, sp. zn. 22 Cdo 180/2005
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. října 2004, sp. zn. 22 Cdo 1399/2004
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. listopadu 2011, sp. zn. 22 Cdo 1280/2011
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. dubna 2007, sp. zn. 22 Cdo 1920/2005
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12 července 2008, sp. zn. 22 Cdo 924/2008
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 10. 2001, sp. zn. 22 Cdo 2914/99, [PR 2/2002 s. 99]

- Rozsudek ze dne 28. 11. 2012, sp. zn. 22 Cdo 2480/2010
- Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky z 12. 7. 2012, sp. zn. 22 Cdo 4072/2010
- Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 29. 11. 2005, sp. zn. 22 Cdo 1128/2005
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 5. 2008, sp. zn. 22 Cdo 3542/2006
- Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30. 10. 2007, sp. zn. 22 Cdo 3421/2006, [SR 12/2007 s. 472]
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2012, sp. zn. 22 Cdo 1137/2012
- Stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 28. 6. 2000, sp. zn. Cpjn 38/98
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 5. 6. 2012, sp. zn. 28 Cdo 611/2011
- Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27. 9. 2007, sp. zn. 20 Cdo 2085/2006

## Elektronické prameny

- BEZOUŠKA, Petr. *Kdo je dědic a kdo je odkazovík*. [online]. domaci.ihned.cz, 8. ledna 2013 [cit. 7. března 2019]. Dostupné na <<https://domaci.ihned.cz/c1-58674960-kdo-je-dedic-a-kdo-odkazovnik>>.
- TAJOVSKÁ, Kamila. *Modifikace SJM a její účinky* [online]. epravo.cz, 2. dubna 2015 [cit. 28. února 2019]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/modifikace-sjm-a-jeji-ucinky-97299.html>>.
- SCHAFFER&PARTNER. *Malá novela občanského zákoníku – podíl v obchodní společnosti v SJM* [online]. schaffer&partner.cz, 2. prosince 2016 [cit. 28. února 2019]. Dostupné na <<https://www.schaffer-partner.cz/cs/aktualita/3591-mala-novela-obcanskeho-zakoniku-podil-v-obchodni-spolecnosti-v-sjm>>.
- ZEMAN, Miroslav. *Darování darovací smlouvou podle NOZ v roce 2018, kvalitně a rychle* [online]. Profiprávník.cz, 18. dubna 2018 [cit. 7. března 2019]. Dostupné na <<http://www.profipravnik.cz/p/darovani-darovaci-smlouvou-podle-noz-v-roce-2018-opet-rychle-kvalitne-a-levne-1202.html>>.
- REDAKTION DER SCHEIDUNG.DE. *Was ist eine Zugewinnsgemeinschaft?* [online]. Scheidung.de, 1. ledna 2019 [cit. 15. března 2019]. Dostupné na <<https://www.scheidung.de/was-ist-eine-zugewinnsgemeinschaft.html>>.
- HÁJEK ZRZAVECKÝ advokátní kancelář. *Nový Občanský zákoník - 8. Změna pohlaví* [online]. epravo.cz, 6. prosince 2012 [cit. 2. dubna 2019]. Dostupné na <

<https://www.epravo.cz/top/aktualne/novy-obcansky-zakonik-8-zmena-pohlavi-87635.html>>.

- MLEJNKOVÁ, Ivana. *Vypořádání společného jmění manželů v konkursu* [online]. Insolvenční-zakon-komentar.cz, 20. 06. 2016 [cit. 08. dubna 2019]. Dostupné na <[https://www.insolvenčni-zakon-komentar.cz/onb/33/vyporadani-spolecneho-jmeni-manzelu-v-konkursu-uniqueidmRRWSbk196FNf8-jVUh4Eltu6PFEtumJ4T6ehOYkW3DT51gQ\\_I4nLA/](https://www.insolvenčni-zakon-komentar.cz/onb/33/vyporadani-spolecneho-jmeni-manzelu-v-konkursu-uniqueidmRRWSbk196FNf8-jVUh4Eltu6PFEtumJ4T6ehOYkW3DT51gQ_I4nLA/)>.
- 58CIBIENOVÁ, Markéta. *Prohlášení konkursu na majetek jednoho z manželů a jeho následky*. [online]. epravo.cz, 13. prosince 2016 [cit. 08. dubna 2019]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/prohlaseni-konkursu-na-majetek-jednoho-z-manzelu-a-jeho-nasledky-104208.html>>.
- REDAKCE NOTÁŘSKÉ KOMORY. *Vybrazení vzniku společného jmění na dobu zániku manželství* [online]. nkcr.cz, 20. 03. 2015 [cit. 09. dubna 2019]. Dostupné na <<https://www.nkcr.cz/sluzby/rodina-majetek-a-ochrana-prav/vyhrazeni-vzniku-spolecneho-jmeni-na-dobu-zaniku-manzelstvi>>.
- FIALA, Petr, GABRIEL, Michal. *Jak se vyhnout dluhům marnotratného manžela a ochránit před nimi společný majetek?* [online]. epravo.cz, 18. 05. 2015 [cit. 16. dubna 2019]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/jak-se-vyhnout-dluhum-marnotratneho-manzela-a-ochranit-pred-nimi-spolecny-majetek-97754.html>>.
- PORKERT, Jiří. *Zánik SJM dohodou a s ní spojené povinnosti katastrální a daňové* [online]. právníprostor.cz, 20. listopadu 2015 [cit. 23. dubna 2019]. Dostupné na <<https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/zanik-spolecneho-jmeni-manzelu-sjm-dohodou>>.
- MALIŠ, Daniel. *Institut společného jmění manželů po rekodifikaci – poslední volání?* [online]. epravo.cz, 29. 10. 2014 [cit. 11. května 2019]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/institut-spolecneho-jmeni-manzelu-po-rekodifikaci-posledni-volani-95890.html>>.
- GOLLA, Michal. *Dluhy v manželství* [online]. epravo.cz, 28. listopadu 2017 [cit. 7. května 2019]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/dluhy-v-manzelstvi-106695.html>>.
- ZEMAN, Miroslav. *Nově je možné darování do společného jmění manželů* [online]. profipravník.cz, 23. května 2019 [cit. 7. června 2019]. Dostupné na <<http://www.profipravnik.cz/p/nove-je-mozne-darovani-do-spolecneho-jmeni-manzelu-1121.html>>.

## **Abstrakt**

### **Aktuální otázky ve vypořádání společného jmění manželů**

Tato diplomová práce se věnuje aktuálním otázkám ve vypořádání společného jmění manželů. Autorka v ní rozebírá institut jako takový, jak funguje, jakými zásadami je ovládán a jakými prošel změnami s ohledem změnu právní úpravy v posledních letech. Práci autorka rozčlenila do čtyř kapitol. V první kapitole autorka vysvětluje a uvádí pojem SJM, co si pod ním představí, co je jeho součástí, jaký je jeho rozsah a srovnává ho s úpravou německého práva. Druhá kapitola práce vysvětluje možnosti zániku, zúžení a zrušení SJM, které jsou nutné k pochopení institutu vypořádání, který představuje obsah třetí kapitoly.

Vypořádání SJM tvoří hlavní důraz této práce, a to společně s poslední čtvrtou kapitolou, která je jistým shrnutím těch nejdůležitějších a nejzajímavějších změn v nové úpravě dle OZ oproti úpravě staré v OZ 1964. Autorka by dále svou prací ráda přispěla k prevenci různých omylů, jež panují ohledně SJM a to zejména v oblasti, co vše je obsahem SJM, otázka velikosti podílů atd.

### **Klíčová slova v českém jazyce**

Vypořádání společného jmění manželů, podíl, zásady vypořádání, skončení manželství, modifikace zákonného režimu, procesní aktivita, dohoda o vypořádání.

## **The abstract**

### **The current questions regarding the community property**

This thesis deals with the current questions regarding the dissolution of the community property. The author analyses the institute as such, how does it work, which principles control it and which changes made an impact on it throughout the last years. The author divided the thesis into four chapters. In the first chapter, the author defines and explains the institute of the community property, what does it mean, what is its scope, what is related to it and she compares it with the institute of community property in Germany. The second chapter explains the possibilities of a termination, restriction and enlargement of the community property, which is crucial in order to understand the institute of the dissolution of community property, which represents the content of the third chapter.

The dissolution of the community property is the main focus of this thesis, together with the chapter four, which forms a summary of the most important and interesting alternations of the new legislation in comparison to the old one. The author would like to contribute through her work to the prevention of certain errors, which reign about the community property, especially concerning the scope of the community property, the size of shares etc.

## **Keywords in English language**

Dissolution of community property, share, principles of the dissolution of community property, termination of marriage, modifications of the legal regime, procedural activity, dissolution agreement.